

Годишен доклад
за
наблюдение изпълнението на
Регионалния план за развитие на
Южен централен район
(2014-2020 г.) за 2018 г.

юни 2019 г.

Главна дирекция „Стратегическо планиране и програми за регионално развитие“

Отдел „Южен централен район“

Съдържание

Въведение.....	3
I. Общи условия за изпълнение на Регионалния план за развитие на Южен централен район (2014-2020 г.). Промени в социално–икономическите условия и политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво.....	6
1.1. Общи условия за изпълнение на Регионалния план за развитие на Южен централен район (2014–2020 г.) и промени в социално-икономическите условия.....	6
1.2. Промени в политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво.....	20
II. Постигнат напредък по изпълнение на целите и приоритетите на Регионалния план за развитие на Южен централен район (2014-2020 г.) въз основа на индикаторите за наблюдение.....	30
2.1. Анализ на ключовите национални макроикономически индикатори	30
2.2. Анализ на индикаторите относно Стратегия „Европа 2020“.....	34
2.3 Анализ на ключови индикатори по приоритети на Регионалния план за развитие на Южен централен район	42
III. Действия, предприети от Регионалния съвет за развитие на Южен централен район с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнение на Регионалния план за развитие	72
3.1. Мерки за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни	76
3.2. Преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на РПП през съответната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми	78
3.3. Мерките за осигуряване на информация и публичност на действията на по изпълнение на регионалния план за развитие	79
3.4. Мерките за постигане на необходимото съответствие на регионалния план за развитие със секторните политики, планове и програми	79

3.5. Мерките за прилагане на принципа на партньорство	80
3.6. Резултатите от извършените тематични оценки или оценки за специфични случаи към края на съответната година	80
IV. Заключение и предложения за подобряване резултати от наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Южен централен район (2014-2020г.)	84

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие (РПР) на Южен централен район (ЮЦР) (2014-2020 г.) е разработен на основание чл. 86, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие (ППЗРР).

Основната цел на настоящият доклад е да представи резултатите от изпълнението на Регионалния план за развитие на Южен централен район (2014-2020г.) през 2018 г. Съгласно чл. 84, ал. 1 от ППЗРР, органът за наблюдение на Регионалния план за развитие е Регионалният съвет за развитие на Южен централен район. Срокът за разработване и внасяне на годишния доклад за обсъждане и одобряване от Регионалния съвет за развитие е до 30 юни на 2019 г.

Докладът е изготвен от екип на териториалното звено на Министерство на регионалното развитие и благоустройството – отдел „Южен централен район” към Главна дирекция „Стратегическо планиране и програми за регионално развитие“, в състав:

Юлиян Моллов – началник отдел „Южен централен район”;

Камелия Грудева – главен експерт в отдел „Южен централен район”.

Съгласно разпоредбите на чл. 87 от ППЗРР, годишният доклад за наблюдение на изпълнението на РПР съдържа информация за:

- ✓ Общите условия за изпълнение на РПР и в частност промените в социално-икономическите условия и политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво.
- ✓ Постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на РПР въз основа на индикаторите за наблюдение.
- ✓ Действията, предприети от РСР с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на РПР.
- ✓ Заключение и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

Регионалният план за развитие на Южен централен район за периода 2014-2020г. е приет с Решение на МС № 462 / 01.08.2013 г.

Настоящият годишен доклад е пети пореден в рамките на периода на действие на РПР (2014-2020 г.). Предмет на наблюдението е изпълнението на отделните стратегически цели и приоритети на Регионалния план за развитие чрез прилагане на физически, социални, икономически и финансови индикатори, на организацията и методите на

изпълнение, прилагани от органите за управление и на мерките за осигуряване на информация и публичност за резултатите от изпълнението на РПР на ЮЦР за 2018 г.

При изготвянето на настоящия доклад е използвана и анализирана актуална статистическа и емпирична информация от Националния статистически институт /НСИ/, Евростат, информация от годишните доклади за наблюдение на изпълнението на общинските планове за развитие на общините на територията на ЮЦР и справки за значими проекти, финансирани от източници извън оперативните програми в общините през 2018 г., предоставени от областните и общинските администрации в района. В доклада е включена и информация, предоставена от Агенцията за устойчиво енергийно развитие (АУЕР) и Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС).

Проследен е приносът на отделните оперативни програми (ОП) за изпълнение на всеки от приоритетите на РПР на ЮЦР, като са използвани данни от Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020 /ИСУН 2020/. В годишния доклад за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮЦР за 2018 г., поради липсата на актуална статистическа информация за определени показатели, са използвани данни за периода 2017 г.

I. ОБЩИ УСЛОВИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН (2014-2020г.). ПРОМЕНИ В СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИТЕ УСЛОВИЯ И ПОЛИТИКИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНО, РЕГИОНАЛНО И МЕСТНО НИВО.

1.1. Общи условия за изпълнение на Регионалния план за развитие на Южен централен район (2014–2020 г.) и промени в социално-икономическите условия

Южен централен район е един от районите на ниво 2 /NUTS 2/ в България, обхващащ териториите на административните области Кърджали, Пазарджик, Пловдив, Смолян и Хасково /ниво NUTS 3/. Районът включва общо 58 общини: 18 общини в област Пловдив; 12 общини в област Пазарджик; 7 общини в област Кърджали; 10 общини в област Смолян и 11 общини в област Хасково. Площта на района е 22 365,1 км², съставляваща 20,07 % от територията на страната.

Териториалната структура на района обхваща 48,6 % земеделски територии, горски – 45,2 %, и едва 3,8 % от площта е заета от урбанизирани територии.

Съобразно Националната концепция за пространствено развитие на България за периода 2013–2025 г., на територията на ЮЦР се разположени няколко от основните градски центрове на развитие – Пловдив (център от второ ниво), два центъра от трето ниво с потенциал за преминаване към второ – Пазарджик и Хасково и три центъра от трето ниво – Смолян, Кърджали и Карлово. За определените градски центрове за развитие (Пловдив, Пазарджик, Хасково, Смолян, Кърджали, Карлово, Панагюрище, Велинград, Асеновград, Димитровград) се осъществяват инвестиционни програми, финансирани от Европейския фонд за регионално развитие чрез Оперативна програма “Региони в растеж“ 2014 – 2020г.

Районът има ясно изразени оси на урбанистично развитие с национално значение по направлението на Европейския транспортен коридор Ориент/Източно-средиземноморски – железопътно и пътно трасе София – Пловдив – Бургас/Свиленград (турска граница), част от Трансевропейската транспортна мрежа (TEN-T).

На територията на областите Пазарджик, Пловдив и Хасково преминават участъци от автомагистралите “Тракия” и “Марица”. В ЮЦР функционира международно летище Пловдив, което придобива все по-важно значение за региона.

В района е реализиран първият терминал за интермодални превози в България, изграден край гр. Пловдив, който вече функционира ефективно, управляван от избран

концесионер оператор за неговото технологично оборудване и експлоатация в следващите 27 години.

В ЮЦР функционират 18 индустриални зони / паркове. През последните години районът около Пловдив привлича значителен обем инвестиции, които водят и до ръст на заетостта. Тракия икономическа зона (ТИЗ) е един от най–мащабните икономически проекти на България. Тя обединява шестте индустриални зони в района на Пловдив. Досега във всички зони на ТИЗ са инвестирани над 2 млрд. евро. ТИЗ се осъществява върху площ от 1070 хектара.

Южен централен район е сред най-богатите на биоразнообразие райони в страната. В него попада голяма част от Национален парк „Централен Балкан“, част от Национален парк Рила и целият масив на Родопите. Тук попадат и най-много от защитените зони в екологичната мрежа Натура 2000 – над 44% от тези за страната. На територията на района се намират 11 природни резервата, 9 поддържани резервата, 155 защитени местности и 98 природни забележителности.

Социално-икономически условия и тенденции

Социалното и икономическото развитие на ЮЦР през 2018 г. продължава да се характеризира с положителна промяна на ключовите макроикономически индикатори. Тенденцията следва общата динамика на развитието на страната след 2012 г., изразяваща се в нарастване на БВП с темпове по-бързи от средните за ЕС. Прогнозните данни потвърждават, че до 2020 г. темпът на растеж на БВП на страната се очаква да бъде по-бърз от средния за ЕС 28. Брутният вътрешен продукт (БВП) през четвъртото тримесечие на 2018 г. се увеличава с 0.3% в ЕС-28 спрямо предходното тримесечие по сезонно изгладени данни. За същия период БВП в България нараства с 0.8%

Нарастването на **БВП /мил.лева/** за страната за 2017г. е със 7,34 процента в сравнение с 2016г. БВП за 2018г., получен като сума от тримесечни данни, нараства в реално изражение с 6.8 % спрямо 2017 година, по предварителни данни на НСИ.

По официални данни на НСИ, БВП на ЮЦР за 2017г. е малко над 14,2 млрд.лв., което представлява относителен дял от 14,08% в общия размер на БВП за страната. Това нарежда района на второ място по този показател след ЮЗР. Северозападният район е на първо място по растеж на БВП за 2017 г. спрямо предходната година с 9,52%, следван от ЮЦР с 7,72%.

Силно впечатление прави огромната разлика между приноса на Област Пловдив и останалите области в ЮЦР. 57% от БВП на района е създаден в Област Пловдив. Все пак трябва да се отбележи, че през 2017 г. БВП в Област Смолян е нараснал с 10,60%, надхвърляйки 1 млрд. лв., което е значително увеличение в сравнение с 2016г., когато процентът е бил отрицателен (-1,15%). Следващи по нарастване на БВП за 2017г. са областите Кърджали (9,13%) и Пловдив (7,65%). За сравнение в национален мащаб, за период 2016-2017г., четири области изпреварват по ръст на БВП Област Смолян – област Враца (19,70 %), Област София (с ръст от 16,23 %), област Видин (с 11,04 %) и Област Перник (с ръст от 10,83%).

В периода 2011-2017г. приносът на ЮЦР в общия БВП за страната остава постоянен (около 14%). За последните пет години /2013-2017г./ БВП на района е нараснал с почти 22 %. За същия период БВП се повишава във всички области на ЮЦР. Най-голям е ръстът в Област Пловдив (27,28%), следван от Област Смолян (25,49%) и Хасково (22,71%).

БВП на глава от населението в ЮЦР през 2017г. е **10 009 лв.**, което е значително по-ниско от средното равнище за страната (14 280 лв.). Това нарежда района на четвърто място по този показател. Зад ЮЦР са само СЦР и СЗР. Все пак показателят е нараснал с малко над 8,44 % в сравнение с 2016г. Само показателят в Област Пловдив е с по-висока стойност (12 112 лв.) от средното ниво за района.

Достигнатото ниво на показателя БВП на глава от населението през 2017 г. надхвърля значително както междинната целева стойност за 2015г. (6 851лв.), така и заложената цел за 2020г. (7 308лв.) в РПР. Но по този показател ЮЦР продължава да изостава от останалите райони. Причините за това следва да са обект на анализ при подготовката на стратегическите документи на регионално ниво за следващия програмен период.

Брутен вътрешен продукт по райони

Години	2012		2013		2014		2015		2016		2017	
Райони/ БФП	БВП, млн. лв.	БВП на човек лв.	БВП, млн. лв.	БВП на човек лв.	БВП, млн. лв.	БВП на човек лв.	БВП, млн. лв.	БВП на човек лв.	БВП, млн. лв.	БВП на човек лв.	БВП, млн. лв.	БВП на човек лв.
Общо за страната	82040	11229	82166	11310	83634	11577	88571	12339	94130	13206	101 043	14 280
СЗР	5837	7033	5805	7106	5955	7408	6013	7606	6225	8014	6 818	8 938
СЦР	6583	7754	6720	7999	6980	8403	7078	8627	7384	9111	7 857	9 818
СИР	8953	9329	8954	9366	9327	9795	9655	10193	10011	10629	10 674	11 398
ЮИР	9996	9338	10192	9563	10444	9842	10826	10256	12197	11623	13 075	12 538
ЮЗР	38998	18309	38857	18258	39478	18566	42430	19984	45103	21293	48 390	22 913
ЮЦР	11673	7959	11637	7982	11451	7899	12569	8722	13210	9230	14 230	10 009
Кърджали	961	6338	934	6189	918	6067	982	6472	1035	6854	1 130	7 485
Пазарджик	2064	7567	1970	7281	1839	6864	2102	7929	1965	7493	2 107	8 123
Пловдив	6213	9138	6406	9440	6292	9295	6861	10173	7546	11222	8 123	12 112
Смолян	889	7435	844	7186	873	7583	965	8557	954	8636	1 056	9 742
Хасково	1546	6366	1484	6169	1529	6412	1659	7001	1709	7276	1 814	7 807

Източник: НСИ

По данни за 2017г. най-висок дял в брутната добавена стойност, произвеждана от регионалната икономика в ЮЦР, има сектора на услугите – малко над 55%. Сектор “Индустрия“ произвежда почти 37,49 % от БДС в района, което е значително по-високо от средното за страната (28,44%). Делът на аграрния сектор е 6,84% и също е доста по-висок от средния за страната (4,7%), а в абсолютна стойност (в млн.лв.) е най-голям в сравнение с всички останали райони.

БВП и БДС по икономически сектори и райони с данни за 2017г.

Статистически район (NUTS II) / области	БДС по икономически сектори						БДС, Млн.лв.		БВП, Млн.лв.		БВП на човек от населението, лв.	
	Аграрен	Аграрен	Индустрия	Индустрия	Услуги	Услуги						
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
БЪЛГАРИЯ	3 817	4 114	22 993	24 924	54 408	58 597	81 218	87 634	94 130	101 043	13 206	14 280
СЗР	711	698	1 759	2 077	2 902	3 139	5 371	5 913	6 225	6 818	8 014	8 938
СЦР	592	645	2 196	2 351	3 583	3 818	6 371	6 814	7 384	7 857	9 111	9 818
СИР	621	692	2 526	2 667	5 491	5 898	8 638	9 257	10 011	10 674	10 629	11 398
ЮИР	552	619	4 893	5 246	5 079	5 475	10 524	11 340	12 197	13 075	11 623	12 538
ЮЗР	559	615	7 298	7 956	31 059	33 397	38 916	41 968	45 103	48 390	21 293	22 913
ЮЦР	782	845	4 322	4 627	6 294	6 870	11 398	12 342	13 210	14 230	9 230	10 009

Кърджали	140	150	288	325	465	506	893	980	1 035	1 130	6 854	7 485
Пазарджик	156	165	668	713	871	950	1 695	1 827	1 965	2 107	7 493	8 123
Пловдив	259	279	2 612	2 779	3 640	3 988	6 511	7 045	7 546	8 123	11 222	12 112
Смолян	79	84	336	380	409	452	823	915	954	1 056	8 636	9 742
Хасково	148	168	418	430	909	975	1 475	1 573	1 709	1 814	7 276	7 807

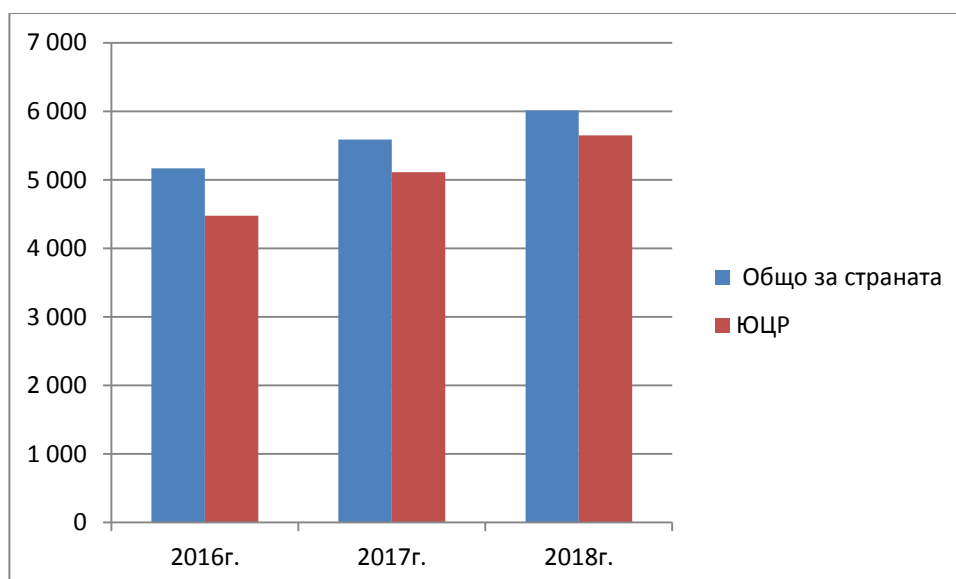
Източник: НСИ

Доходите на населението Южен централен район продължават да изостават от средното равнище за страната, но растат с по-бързи темпове. През 2018 г. годишният общ доход средно на лице от домакинство за страната е 6 013 лв. и нараства с 7,64% спрямо 2017 г. **За периода от 2010 до 2018г. общият доход средно на лице от домакинство се увеличава 1,6 пъти.** Стойността на показателя за ЮЦР през 2018г. е **5 646** лв., което представлява ръст от 10,51% в сравнение с 2017г. Налице е забавяне в темпа на нарастване спрямо периода от 2016-2017г.

Общ доход средно на лице от домакинството

Общ доход средно на лице – лв/ година.	2016 г.	2017 г.	2018 г.
Общо за страната	5 167	5 586	6 013
ЮЦР	4 474	5 109	5 646

Източник: НСИ

По показател „Средната годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по райони“, Южен централен район остава на четвърто място след ЮЗР, СИР и ЮИР. Средната годишна заплата през 2017г. се е увеличила с 8,6 % спрямо 2016г. Темпът на нарастване е най-висок за ЮЗР (9,84 %) и най-нисък за СЗР (8,10 %).

Коефициентът на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години в Южен централен район през 2018 г. достига 54,3% при 55,3% средно за страната. Наблюдава се лек спад на показателя в сравнение с 2017г. Коефициентът на икономическа активност на населението е най-висок в областите Смолян и Пловдив, а най-нисък е в Област Кърджали.

Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години

Райони / години	2016 (%)	2017 (%)	2018 (%)
Общо за страната	53,3	55,4	55,3
Южен централен район	52,0	55,3	54,3
Кърджали	48,0	48,2	47,6
Пазарджик	51,1	54,0	52,3
Пловдив	51,9	58,1	57,0
Смолян	57,9	59,8	57,7
Хасково	52,7	51,0	51,1

Източник: НСИ

Коефициентът на заетост на населението в ЮЦР на възраст 20-64 навършени години през 2018 г. е 71,4%, което е малко по-ниско от средното равнище за страната 72,4%. Налице е незначителен ръст на заетостта в региона спрямо 2017г. с 0,1 %. Най-висока е заетостта в Област Пловдив, а най-ниска в Област Кърджали.

По отношение на възрастовата група 55-64 години е налице ръст на заетостта през 2018г. като тя достига 63,3%. Увеличението спрямо 2017г. е с 1,1 %.

Коефициенти на заетост на населението на възраст 20 - 64 навършени години

Райони / години	2016 (%)	2017 (%)	2018 (%)
Общо за страната	67,7	71,3	72,4
Южен централен район	66,1	71,3	71,4

Кърджали	64,6	65,3	63,3
Пазарджик	64,7	69,5	68,9
Пловдив	65,8	73,9	74,4
Смолян	67,1	72,2	72,2
Хасково	69,2	68,9	70,3

Източник: НСИ

Коефициенти на заетост за населението на възраст 55 - 64 г.

Райони / години	2016 (%)	2017 (%)	2018 (%)
Общо за страната	54,5	58,2	60,7
Южен централен район	56,3	62,2	63,3
Кърджали	52,5	51,7	53,2
Пазарджик	51,3	59,9	60,4
Пловдив	62,2	69,2	69,4
Смолян	46,9	57,2	57,9
Хасково	54,1	57,4	61,4

Източник: НСИ

Коефициентът на безработица в района през 2018 г. е 4,2 %, който е по-нисък от средния за страната – 5,2 %. Наблюдава се намаление на коефициента на безработицата с 1% спрямо стойностите от 2017г. Равнището на безработица продължава да е най-високо в Област Смолян – 10,3%.

Коефициенти на безработица на населението на 15 и повече навършени години

Райони / години	2016 (%)	2017 (%)	2018 (%)
Общо за страната	7,6	6,2	5,2
Южен централен район	7,1	5,2	4,2
по области:			
Кърджали	(1,7)	(1,6)	(3,3)
Пазарджик	7,6	6,2	4,6
Пловдив	6,7	4,7	3,6
Смолян	14,2	11,2	10,3
Хасково	7,0	4,7	(3,0)

Източник: НСИ, Наблюдение на работната сила

Продължава процесът на намаляване и застаряване на населението. Задълбочава се и дисбалансът в териториалното разпределение на населението. Промените в демографския профил на ЮЦР показват устойчива тенденция на намаляване на населението – в периода 2010-2018 г. броят на населението е намалял с 103 262 души, което представлява спад с 6,82%.

Броят на населението в ЮЦР към 31 декември 2018 г. по данни на НСИ е 1 410 248 души, съответстващо на 20,15 % от населението на страната, с което районът се нарежда на второ място в България, след Югозападен район. Броят на населението на ЮЦР съответства на изискванията за обособяване на район от ниво 2 според Регламент (ЕО) № 1059/2003 г. на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 година за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS).

Спрямо 2017 г. (1 417 432 души) населението в района е намаляло с 7 184 души (-0,5%). През 2018 г. и в шестте статистически района населението намалява спрямо 2017г., като най-голямо е намалението в Северозападния – с 1,8%, а най-малко - в Югозападния район – с 0,3%. Половината от населението на страната живее в Югозападния и Южния централен район.

Население по статистически райони към 31.12.2018 г.

Статистически район	Население към 31.12.2018 - брой	Население към 31.12.2017- брой	Население към 31.12.2016- брой	Население към 31.12.2018 - %	Прираст на населението спрямо 2017 – брой	Прираст на населението спрямо 2017 -%
Северозападен	742304	755956	769623	10,60	-13652	-1,81
Северен централен	784168	794998	805441	11,20	-10830	-1,36
Североизточен	929035	933705	939262	13,27	-4670	-0,50
Югоизточен	1032079	1039549	1046125	14,74	-7470	-0,72
Югозападен	2102205	2108394	2115344	30,03	-6189	-0,29
Южен централен	1410248	1417432	1426064	20,15	-7184	-0,51

Източник: НСИ

Към 31.12.2018 г. мъжете в ЮЦР са 684 140 души (48,5%), а жените 726 108 души (51,5%), което почти напълно съвпада с разпределението по пол в национален мащаб. Броят на мъжете преобладава във възрастовите групи до 54 години. С нарастването на

възрастта се увеличават броят и относителният дял на жените от общото население на ЮЦР.

Население към 31.12.2018 г. по статистически райони, възраст, местоживеене и пол

Статистически райони	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Общо за страната	7000039	3395701	3604338	5159129	2481128	2678001	1840910	914573	926337
Северозападен	742304	362328	379976	473700	229000	244700	268604	133328	135276
Северен централен	784168	380986	403182	527353	254213	273140	256815	126773	130042
Североизточен	929035	452747	476288	682177	329318	352859	246858	123429	123429
Югоизточен	1032079	500730	531349	749727	360439	389288	282352	140291	142061
Югозападен	2102205	1014770	1087435	1772377	850351	922026	329828	164419	165409
Южен централен	1410248	684140	726108	953795	457807	495988	456453	226333	230120
0	12721	6549	6172	8813	4528	4285	3908	2021	1887
1 - 4	53948	27615	26333	38189	19490	18699	15759	8125	7634
5 - 9	69766	35891	33875	49794	25700	24094	19972	10191	9781
10 - 14	67680	34874	32806	47002	24242	22760	20678	10632	10046
15 - 19	63836	32950	30886	44295	22785	21510	19541	10165	9376
20 - 24	59153	30529	28624	40808	20917	19891	18345	9612	8733
25 - 29	79736	40766	38970	54813	27560	27253	24923	13206	11717
30 - 34	94290	48465	45825	66386	33345	33041	27904	15120	12784
35 - 39	99369	51775	47594	70305	35930	34375	29064	15845	13219
40 - 44	105788	54898	50890	75618	38500	37118	30170	16398	13772
45 - 49	102400	52491	49909	71133	35610	35523	31267	16881	14386
50 - 54	98219	49187	49032	65962	32141	33821	32257	17046	15211
55 - 59	102500	50373	52127	68783	32912	35871	33717	17461	16256
60 - 64	101917	47966	53951	67496	31039	36457	34421	16927	17494
65 - 69	94238	41825	52413	61001	26782	34219	33237	15043	18194
70 - 74	76927	31695	45232	48368	19654	28714	28559	12041	16518
75 - 79	56943	21739	35204	33556	12656	20900	23387	9083	14304
80 - 84	41825	14913	26912	24087	8361	15726	17738	6552	11186
85 - 89	21762	7418	14344	13022	4316	8706	8740	3102	5638
90 - 94	6300	1969	4331	3815	1190	2625	2485	779	1706
95 - 99	875	243	632	523	144	379	352	99	253
100 +	55	9	46	26	5	21	29	4	25

Източник: НСИ

Населението във всички области на района намалява, с изключение на област Кърджали, която бележи прираст. Най-силно е изразена тенденцията на намаляване в областите Смолян и Пазарджик. Броят на населението на Област Смолян (105 421 души)

не отговаря на изискванията на Регламент (ЕО) № 1059/2003 г., според който населението в административните единици от ниво 3, следва да бъде най-малко 150 000 души.

С най-голям брой население в рамките на ЮЦР се откроява Област Пловдив – 668 334 души, а с най-малък – област Смолян с 105 421 души. В национален мащаб само две области – София (столица) и Кърджали, увеличават населението си през 2018 г. спрямо 2017 г. – съответно с 0,2 и 1,2 %. При всички останали области има намаление, като най-голямо е за областите Видин – с 2.4%, Монтана и Враца с 1,9 %. Смолян, Кюстендил и Габрово си поделят четвърто място с – с 1.7%.

Население по области към 31.12.2018 г.

Области	Население към 31.12.2016 – брой	Население към 31.12.2017 – брой	Население към 31.12.2018 – брой	Население към 31.12.2018 - %	Прираст на населението спрямо 2017г. - брой	Прираст на населението -%
Общо за страната	7101859	7050034	7000039	100	-49 995	-0,7
Кърджали	150837	151113	152873	2,2	1 760	1,2
Пазарджик	260814	257965	255479	3,6	-2 486	-1,0
Пловдив	671573	669796	668334	9,5	-1 462	-0,2
Смолян	109425	107282	105421	1,5	-1 861	-1,7
Хасково	233415	231276	228141	3,3	-3 135	-1,4

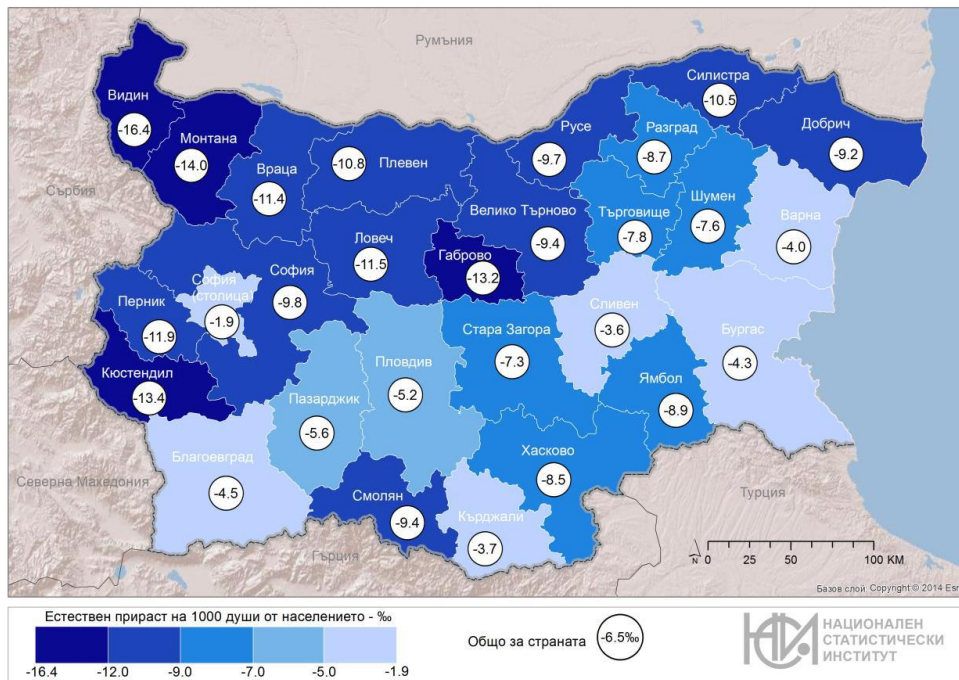
Източник: НСИ

Прогнозите на НСИ за броя на населението на ЮЦР към 2020 г. са за продължаващо намаляване – до 1 391037 души, а през 2030 г. се очаква населението на ЮЦР да бъде 1 297 150 души или с 8 % по-малко от 2018 г.

През 2018 г. намалява **коэффициентът на раждаемост**, увеличава се коэффициентът на смъртност на 1 000 души от населението и като резултат естественият прираст за страната е минус 6,5 на хиляда. Коэффициентът на естествения прираст запазва стойностите си от 2017г.

През 2018 г. всички области в страната имат отрицателен естествен прираст. Областите в ЮЦР се характеризират със средни стойности на показателя. Под средното ниво за страната са областите Кърджали (-3,7‰) и Пловдив (-5,2‰), където се наблюдават по-малко негативни тенденции.

Естествен прираст на населението през 2018 г. по области (на 1 000 души)

Естественият прираст на населението в ЮЦР през 2018 г. е минус 6,0 ‰, при средно за страната – минус 6,5 ‰. Наблюдава се леко повишение на стойностите на естественият прираст в сравнение с 2017 г., когато същият е бил минус 6,2 ‰. Районът запазва 4-тото място сред останалите райони от ниво 2 в страната по този показател. С повлошени стойности са само СЗР (-12,3 ‰) и СЦР (-10,1 ‰).

Във вътрешнорегионален план и през 2018г. за всички области в ЮЦР са характерни отрицателни стойности на естествения прираст. Най-високи отрицателни стойности са отчетени в областите Смолян - 9,4 ‰ и Хасково -8,5 ‰. В областите Кърджали (-3,7 ‰), Пазарджик (-5,6 ‰) и Пловдив (-5,2‰) са отчетени стойности под средните за страната.

През 2018 г. шест области имат положителен механичен прираст: Кърджали (15,3‰), Шумен (4,1‰), София (столица) (3,9‰), Пловдив (3,1‰), Варна (2,2‰), Бургас (1,3‰). С най-голямо намаление на населението в резултат на отрицателния механичен прираст са областите Смолян (-8,1‰), Видин (-7,6‰) и Враца (-7,5‰).

Естествен прираст на 1 000 души от населението по статистически райони, области и местоживееене

Статистически райони/Области	2017						2018					
	Естествен прираст (брой)			Естествен прираст (%)			Естествен прираст (брой)			Естествен прираст (%)		
	общо	град	село	общо	град	село	общо	град	село	общо	град	село
Общо за страната	-45836	-20413	-25423	-6,5	-4,0	-13,5	- 46329	- 21134	- 25195	- 6,5	- 4,1	- 13,5
Северозападен район	-9463	-3630	-5833	-12,4	-7,5	-20,8	-9185	-3506	-5679	-12,3	-7,4	-20,9
Северен централен район	-7818	-3714	-4104	-9,8	-6,9	-15,6	-7968	-3846	-4122	-10,1	-7,3	-15,9
Североизточен район	-5465	-2561	-2904	-5,8	-3,7	-11,6	-5734	-2887	-2847	-6,1	-4,2	-11,5
Югоизточен район	-5585	-2500	-3085	-5,3	-3,3	-10,7	-5816	-2534	-3282	-5,7	-3,4	-11,5
Югозападен район	-8679	-4305	-4374	-4,1	-2,5	-12,9	-9166	-4715	-4451	-4,3	-2,6	-13,4
Южен централен район	-8826	-3703	-5123	-6,2	-3,8	-11,1	-8460	-3646	-4814	-6,0	-3,8	-10,5
Кърджали	-587	-82	-505	-3,9	-1,4	-5,7	-561	-63	-498	-3,7	-1,0	-5,6
Пазарджик	-1804	-897	-907	-7,0	-5,5	-9,4	-1440	-662	-778	-5,6	-4,1	-8,1
Пловдив	-3475	-1544	-1931	-5,1	-3,1	-11,7	-3509	-1623	-1886	-5,2	-3,2	-11,5
Смолян	-1030	-368	-662	-9,5	-6,1	-13,9	-998	-352	-646	-9,4	-5,9	-13,8
Хасково	-1930	-812	-1118	-8,3	-4,9	-17,4	-1952	-946	-1006	-8,5	-5,7	-15,9

Източник: НСИ

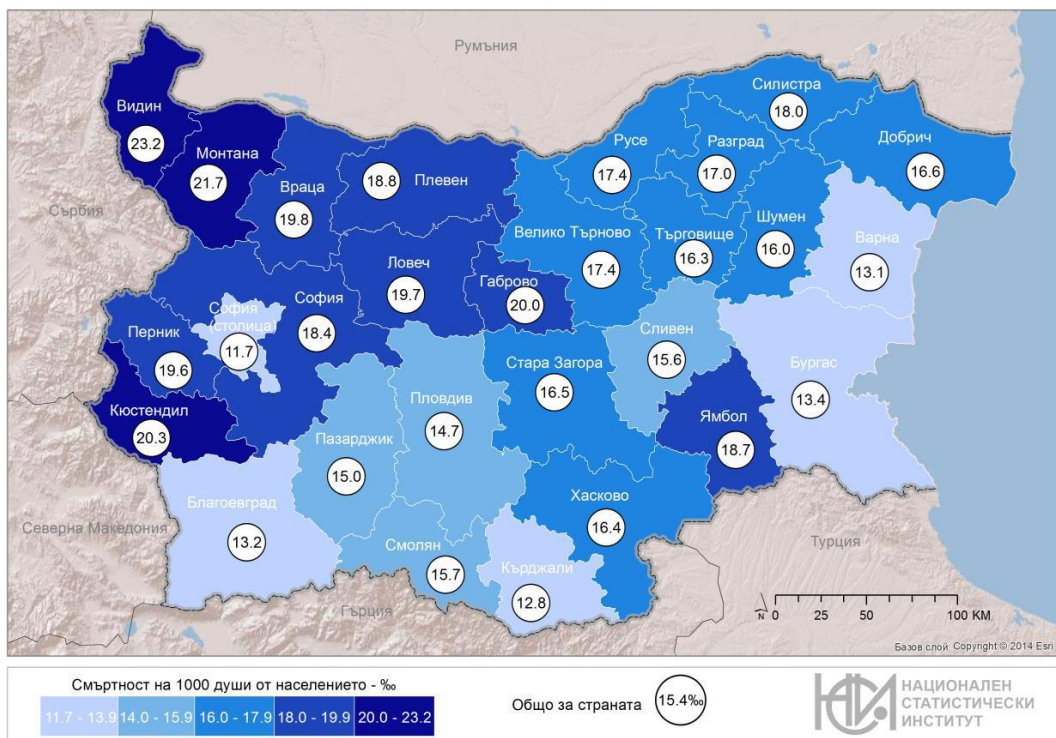
Смъртността в страната се задържа на твърде високо ниво. Коефициентът на смъртност (брой умрели лица на 1 000 души от средногодишното население) през 2018 г. е 15,4‰.

Коефициентът на смъртност, отчетен от НСИ в ЮЦР през 2018 г., е 14,9‰, което е малко под средната стойност за страната. Наблюдава се намаление на стойността на показателя спрямо 2017 г. с 0,4 ‰. Районът запазва 3-то място сред останалите райони от ниво 2 – само Югозападен район (13,6 ‰) и Североизточен (14,7 ‰) са с по-благоприятни стойности на показателя. Във вътрешнорегионален план най-нисък е коефициентът на смъртност в област Кърджали 12,8 ‰ и Пловдив (14,7‰), а най-висок в Област Хасково 17,0 ‰. Във всички области на ЮЦР се наблюдава влошаване на нивото на смъртност.

Общо за ЕС-28 коефициентът на смъртност през 2017 г. е 10,3‰. Равнището на общата смъртност на населението в България е най-високо сред държавите членки. С най-ниска смъртност са Ирландия - 6,3‰, Кипър - 7,0‰, и Люксембург - 7,1‰. Освен в България значително по-висока от средната за ЕС-28 е стойността на този показател само в Латвия - 14,8‰, и Литва - 14,2‰.

С най-висока смъртност в страната са областите Видин - 23.2%, Монтана - 21.7% и Кюстендил - 20.3%. В седем области смъртността е по-ниска от общата за страната, като най-ниска е в София (столица) - 11.7%.

Коефициент на смъртност по области през 2018 година

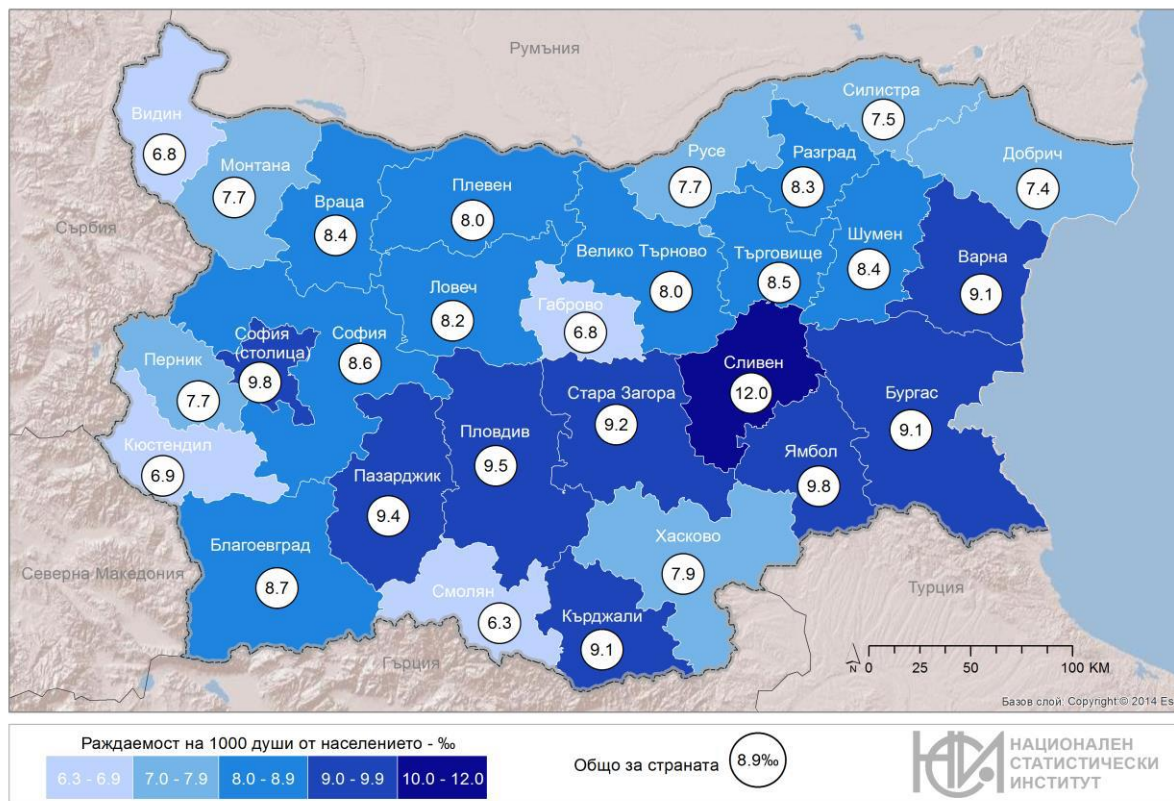
Коефициентът на раждаемост общо за ЕС-28 през 2017 г. е 9.9‰ по данни на Евростат. Най-високо равнище на раждаемост сред европейските страни има Ирландия - 12.9‰, следват Франция и Швеция - по 11.5‰. С най-нисък коефициент на раждаемост в Европейския съюз е Италия - 7.6‰.

Коефициентът на раждаемост на населението в ЮЦР през 2018 г. е 8,9 ‰ , което съвпада със средна стойност за страната. Стойността на показателя в ЮЦР е била по висока с 0,2 ‰ през 2017г. Районът запазва 3-то място сред останалите райони от ниво 2 след Югоизточен район 9,7 ‰ и Югозападен 9,3 ‰.

На областно ниво стойности под средните за страната са отчетени в областите Смолян 6,3 ‰ (най-ниското в страната) и Хасково 7,9 ‰. Спрямо 2016г. положителна тенденция се наблюдава единствено в област Пазарджик, където показателят нараства

минимално. Затвърждава се демографският проблем, свързан с обезлюдяването на планинските и гранични територии в района.

Коефициент на раждаемост по области през 2018 година

Населението е неравномерно разпределено върху територията на ЮЦР, като най-слабо населени са планинските и периферни области и общини по границата с Република Гърция. Наблюдава се процес на концентрация на населението в общинските и областните центрове за сметка на обезлюдяването на селата.

Гъстотата на населението на ЮЦР през 2018 г. е 63,06 д/ км², което съвпада със средната стойност за страната.

Към 31.12.2018 г. в градовете живеят 5 159 129 души, или 73.7%, а в селата - 1 840 910 души, или 26.3% от населението на страната. В края на 2017 г. в градовете са живели 67,5% от населението на ЮЦР. Данните показват, че през последната година в района се наблюдава нарастване на градското население за сметка на населението в селата.

1.2. Промени в политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво

На ниво Европейски съюз няма значими промени в действащата правна и стратегическа рамка на политиката за сближаване. Основните действащи нормативни и стратегически документи на европейско и национално ниво, свързани с политиките за развитие и през 2017 г. са: Стратегия „Европа 2020“; Териториален дневен ред на ЕС 2020; Споразумение за партньорство на Република България с Европейската комисия и програмите, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове; Национална програма за развитие „България 2020“; Актуализирана Националната програма за реформи на Република България в изпълнение на Стратегия „Европа 2020“;

Важен документ на европейско ниво, оценяващ постигнатия напредък на България в структурните реформи, предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси и резултати от задълбочените прегледи в съответствие с Регламент (ЕС) No 1176/2011 е работния документ на ЕК – **Национален доклад за България за 2019 г.**, публикуван на 27.02.2019г. Основните изводи в доклада на ЕК, свързани с регионалното развитие, са:

- Сближаването с ЕС става бавно. Ръстът на БВП на глава от населението е по-бърз, отколкото средния за ЕС от 2011 г. насам, но достигна едва 50 % от средния за ЕС през 2017г. Регионалните различия се увеличават и представляват пречка за конкурентоспособността на страната. Продукцията и доходите в България са много различни, както е показано с коефициента на вариация от 49 % през 2016 г. за БВП на глава от населението. Освен това пет от шестте района за планиране в България са сред 20-те най-бедни в ЕС. Въпреки че представлява едва 18,8 % от населението, София област, генерира близо половината от БВП на страната. Като процент от БВП, инвестициите са под средното равнище за ЕС, като са налице значителни регионални различия. София привлича повече от половината от нефинансовите преки чуждестранни инвестиции. Други основни получатели на преки чуждестранни инвестиции са по-големите градски центрове, особено в южната част на страната, което подобрява икономическите резултати на тези региони (НСИ, 2018а). Производителността на труда се увеличава непрекъснато от 2008 г. насам (ЕЦБ, 2018б), но все още е значително под средното равнище за ЕС. Тя е особено ниска (под 40 % от средната стойност за ЕС) в трите северни района за планиране и в един регион на юг.

- Южните региони предоставят по-добри условия за извършване на стопанска дейност. Съществуват значителни регионални различия в икономическия резултат, социално-икономическите показатели, както и в безработицата и равнището на заетост. Това вероятно се дължи на концентрирането на инвестиции и по-добра инфраструктура. Нарастващият капитал привлича квалифицирани лица в секторите с висока добавена стойност, докато в останалата част на страната повишаването на заетостта е съсредоточено в секторите с по-ниска добавена стойност, също и в контекста на изходящата миграция

- Инвестициите се очаква да нарастват, главно в резултат на възстановяването на публичните инвестиции. Считано от 2018 г., общият размер на инвестициите изглежда бавно се възстановява от низходящата си тенденция през предходните години. Публичните инвестиции се увеличават поради това, че започва изпълнението на повече проекти, съфинансирани от ЕС, и се привеждат в действие някои национални инвестиционни инициативи, напр. в транспортния сектор. Според данните публичните инвестиции са се увеличили с 57,8 % през 2018 г. и се очаква да нараснат с около 20 % през 2019 г. и 10 % през 2020 г. Частните инвестиции, чийто принос за растежа беше отрицателен в продължение на няколко години, също са се подобрили и се очаква да продължат да нарастват с около 4 % годишно.

- Условията на пазара на труда продължават да се подобряват едновременно със силния икономически растеж. Равнището на безработицата намаля за пета поредна година и сега е доста под средното за ЕС (5,3 % спрямо 6,5 % през третото тримесечие на 2018 г.), докато равнището на заетост достигна по-високо равнище, отколкото преди кризата (71,3 % през 2017 г. спрямо 70,7 % през 2008 г.). Въпреки тези положителни промени, неблагоприятните демографски тенденции и засилването на недостига на умения поставят все по-сериозни предизвикателства за бъдещия растеж.

- Някои групи от населението не са напълно интегрирани на пазара на труда. Въпреки като цяло положителното развитие, все още съществуват структурни предизвикателства. През 2017 г. дълготрайно безработните представляват все още 55 % от безработните, докато процентът на младите хора, незаети с работа, учене или обучение, все още е над средната стойност за ЕС (15,3 % спрямо 10,9 %). Съществуват също така значителни различия в процентите на неактивност и на заетост в зависимост от образователното равнище и съответния регион. Нивата на активност и заетост са по-ниски сред хората, живеещи в селските райони и малките градове, нискоквалифицираните лица и ромите. Въпреки че насочването на активните политики по заетостта се е подобрило, равнището на

средствата, отпуснати за обучение, е все още недостатъчно и делът на участниците в мерките за активизиране продължава да е много нисък.

- Процентът на хората, живеещи в бедност, все още е много висок, а неравенството по отношение на доходите се увеличава. Въпреки лекия спад, процентът на бедност или социално изключване през 2017 г. беше 38,9 %, което е значително над средното равнище за ЕС от 22,5 %. Неравенството по отношение на доходите се увеличава непрекъснато през последните години, обусловено от постоянното нарастване на приходите в горната част на скалата, както и от постепенното намаляване на дела на доходите на най-бедните домакинства. През 2017 г. доходите на най-богатите 20 % от населението са над осем пъти по-високи от тези на най-бедните 20 %. Пазарните резултати са само леко по-неравностойни отколкото в други държави от ЕС, но в България въздействието на данъците и обезщетенията за намаляване на бедността и неравенството е значително по-слабо. Това отразява ниското равнище на социалните разходи, неравномерната наличност на социалните услуги и ограничените преразпределителни ефекти на системата за данъчно облагане.

- Неравенството на възможностите продължава да бъде основно предизвикателство. Образователните резултати и бедността на децата са тясно свързани със социално-икономическия статус на родителите им. Делът на бедност при децата на родители с ниска квалификация е 77,5 % в сравнение с 3,1 % за родители с висока квалификация. Това разделение съществува и в изразените от пациентите неудовлетворени медицински потребности, които възлизат на 6,3 % за най-бедните домакинства в сравнение с 0,9 % за най-богатите домакинства. Достъпът до социални услуги се характеризира с големи различия между селските и градските райони, както и между регионите. Освен това ниското качество на услугите възпрепятства социалното приобщаване на най-уязвимите групи. Семейният доход в гъсто населените райони представлява 141 % от средния приравнен разполагаем доход за страната, а доходът на ромските семейства с деца, живеещи в слабо населени райони, представлява едва 36 % от средния доход.

- Продължават да съществуват големи регионални и пространствени различия. Рискът от бедност или социално изключване е над средния за ЕС във всички райони, но е с 63 % по-голям в по-слабо развития Северозападен район, отколкото в Югозападния район, който включва столицата София. Равнищата на доходите се различават значително най-вече между градските и селските райони; разликата в медианния доход на домакинствата между жителите от селските и градските райони е една от най-силно изразените в ЕС. За да се смекчат последиците от бедността за хората в най-неравностойно положение,

Фондът за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица подпомогна около 630 000 души през 2017 г. с пакети с храна, „топли обеда“ и съпътстващи мерки.

- Съществуват значителни регионални различия по отношение на факторите на труда. Независимо от видимите подобрения през последните години, разликите между отделните региони по отношение на човешкия капитал продължават да са значителни. Що се отнася до наличието на квалифицирана работна ръка и равнището на образование, столичният регион е с изключително добри резултати, дори в сравнение със средната стойност за ЕС. Резултатите в останалата част от страната обаче са лоши. Следователно на големи части от българската икономика липсват основните градивни елементи, които са необходими за прехода към динамична икономика с висока добавена стойност, която е основана на знанието.

- Дори столичният регион изостава от средните стойности за ЕС в областта на иновациите и научноизследователската и развойната дейност. Научноизследователската дейност и инфраструктура са концентрирани в София и в някои от най-големите градове като Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Стара Загора и Благоевград(83). Дружествата разпространяват със закъснение ползите от технологичния напредък и това оказва силен натиск върху общата факторна производителност. Според Регионалния сравнителен анализ на иновациите за 2018 г. Югозападна и Южна България са „умерени новатори“, а северната и източната част на България са с най-лоши резултати, като резултатите в областта на иновациите във времето леко се влошават.

- Транспортната инфраструктура в северните региони е недостатъчно развита. Всички основни развития в автомагистралната и железопътната инфраструктура от 2010 г. насам са концентрирани в южната част на страната, а в северната част гъстотата на магистралите продължава да бъде близка до нулата. Освен това Северна България се отличава със слабо развити и остарели трансгранични връзки с Румъния, а в градове с ключова роля като Русе и Варна липсват интермодални терминали. Съществуващите регионални различия трябва да бъдат премахнати, като бъде завършена планираната автомагистрална и железопътна мрежа, съкратено времето за пътуване и подобрена безопасността, както и като се намалят емисиите на въглероден диоксид в северната част на страната.

Актуални и нови стратегически документи на национално ниво, имащи отношение към формирането на политиките за развитие през 2018 г. са:

Национална стратегия за развитие на концесиите в Република България (2018-2027)

Националната стратегия за развитие на концесиите в Република България (2018 г.-2027 г.) е приета от Координационния съвет по концесиите на основание чл. 38, ал. 1, т. 1 от Закона за концесиите (ЗК) на заседание на съвета, проведено на 19 юни 2018 г. На заседанието, проведено на 20 юни 2018 г., Министерският съвет одобри така приетата стратегия на основание чл. 37, т. 1 от ЗК.

Националната стратегия за развитие на концесиите съдържа общите и специфичните цели и основните приоритети за възлагане на концесиите в страната.

Стратегията е основа за разработване на плана за действие за държавните концесии и на плановете за действие за общинските концесии, срокът за одобряване на които от Министерския съвет, съответно от общинските съвети, е до 3 месеца от одобряването на стратегията.

Документът е валиден до края на : 2027 г.

Документът е приет с Протокол № 24.42 на Министерския съвет от 20.06.2018 г.

Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г.

Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия се разработва на основание чл. 6а, ал. 2, т. 1 от Закона за защита при бедствия и очертава визията за намаляване на риска от бедствия на територията на Република България. НСНРБ отчита международния подход за осигуряване на съгласуваност на политиките за намаляване на риска от бедствия, адаптиране към промените в климата и устойчиво развитие, съгласно Рамката за намаляване на риска от бедствия от Сендай 2015-2030, Парижкото споразумение за климата и Програмата за устойчиво развитие на ООН до 2030 година „Да преобразим нашия свят“.

Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия определя посоката на действие до 2030 г., като очертава съгласувана рамка за адекватно намаляване на

съществуващите рискове и недопускане възникването на нови, повишаване на готовността и способностите за реагиране и бързото възстановяване след бедствия, при спазване на принципа „да изградим отново, но по-добре“.

Настоящата стратегия отменя Стратегията за намаляване на риска от бедствия 2014-2020 г., приета с решение по т. 19 от Протокол № 15 от заседанието на Министерския съвет на 16 април 2014 г.

Документът е валиден до края на : 2030 г.

Документът е приет с Решение № 505 на Министерския съвет от 19.07.2018 г.

Национална програма за безопасност и здраве при работа 2018-2020 година

Националната програма за безопасност и здраве при работа 2018-2020 г. (НПБЗР 2018-2020 г.) е стратегически документ, чрез който Правителството на Република България определя приоритетите за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд. Целта е да се очертаят ангажиментите и да се насочат усилията на държавните органи, организациите на работодателите и на работниците и служителите, както и други неправителствени организации за осигуряването на сигурни и безопасни условия на труд, като се отчитат промените на работното място и възникването на нови професионални рискове.

Националната програма доразвива приоритетите от Стратегията за безопасност и здраве при работа 2008-2012 г. и следва насоките за развитие на политиката на Европейския съюз, очертани от Европейската комисия (ЕК) в Стратегическата рамка на ЕС за здравословни и безопасни условия на труд за периода 2014-2020 г. и Съобщението на ЕК „По-безопасен и по-здравословен труд за всички - модернизиране на законодателството и политиките в областта на безопасността и здравето при работа“ (COM(2017)12), където темата за безопасността и здравето при работа е поставена в основата на качеството и производителността на труда.

Документът е валиден до края на : 2020 г.

Документът е приет с Решение № 801 на Министерския съвет от 22.12.2017 г.

Национална здравна карта на Република България

Националната здравна карта е разработена в съответствие с изискването на чл. 29 от Закона за лечебните заведения, съгласно който чрез нея се определят и планират на териториален принцип потребностите на населението от достъпна извънболнична и болнична медицинска помощ и се осъществява националната здравна политика. При разработването на Националната здравна карта са спазени принципните постановки, заложи в приетата от Министерски съвет Концепция „Цели за здраве 2020“, Националната здравна стратегия 2020 и Концепцията за развитие на системата за спешна медицинска помощ. Документът е в съответствие и с мерките за изпълнение на Националната програма за реформи. Националната здравна карта е инструмент за планиране на медицински дейности, респективно на финансовите ресурси за тях, въз основа на реалните потребности на населението, поради което чрез нея се създават условия за устойчиво и дългосрочно балансиране на разходните отговорности на НЗОК и за засилване на бюджетната дисциплина. Документът е приет с Решение № 361 на Министерския съвет от 29.05.2018 г.

Стратегия за намаляване на риска от облъчване от радон 2018-2027

Стратегията има за цел да очертае съгласувана рамка за определяне на приоритети за действие за намаляване на риска от облъчване от радон и да подпомогне изпълнението на мерките за тяхното осъществяване на национално, областно, общинско ниво, а защо не и във всеки български дом, всяка група и работно място.

Стратегията ще спомогне още и за идентифициране и приоритизиране на конкретни области за сътрудничество, както и ще гарантира решаването на проблемите координирано, с перспектива за развитие на капацитета за намаляване на риска от облъчване от радон в дългосрочен план.

Националният план за действие за намаляване на риска от облъчване от радон 2018-2022 г. е приет с Решение №55 на Министерския съвет от 01.02.2018 г.

Документът е валиден до края на : 2027 г.

Документът е приет с Решение № 55 на Министерския съвет от 01.02.2018 г.

Национални научни програми

Националните научни програми имат за цел да създадат условия за търсене и намиране на решения на актуални и значими обществени предизвикателства, свързани с екологични, технологични, културно-исторически, етични, здравни, икономически и др. въпроси и проблеми, както и със стимулирането на младите учени в страната. Програмите са разработени съгласувано със секторните политики на редица министерства. Научните дейности са определени след постигнато съгласие между висшите училища и научните организации в България за съвместно изпълнение на заложените в програмите цели.

С изпълнението на програмите се постига преодоляване на фрагментацията в научноизследователската система, консолидиране на научноизследователския потенциал, споделено използване на изградена инфраструктура, концентрацията на финансови ресурси за решаване на важни за обществото проблеми и избягване на двойното финансиране.

Документът е валиден до края на : 2022 г.

Документът е приет с Решение № 577 на Министерския съвет от 17.08.2018 г.

Приети са следните научни програми:

- Национална научна програма „Информационни и комуникационни технологии за единен цифров пазар в науката, образованието и сигурността“
- Национална научна програма „Нисковъглеродна енергия за транспорта и бита“ (ЕПЛЮС)
- Национална научна програма „Опазване на околната среда и намаляване на риска от неблагоприятни явления и природни бедствия“
- Национална научна програма „Здравословни храни за силна биоикономика и качество на живот“
- Национална научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“
- Национална научна програма “Електронно здравеопазване в България“ (е-здраве)
- Национална научна програма „Репродуктивните биотехнологии в животновъдството в България“
- Национална научна програма „Разработване на методология за въвеждане на NAT технология за диагностика на дарената кръв в трансфузионната система на Република България“

- Национална научна програма „Петър Берон. Наука и иновации с Европа“
- Национална научна програма “Върхови изследвания и хора за развитие на европейска наука“ (ВИХРЕН)
- Национална научна програма „Млади учени и постдокторанти“

Основни нормативни документи на национално ниво, които имат отношение към политиката за регионално развитие и през 2018 г. са:

❖ **Закон за регионалното развитие (ЗРР)** – през 2018 г. са направени изменения и допълнения в закона, свързани с планиране на пространственото развитие, като са добавени разпоредби по отношение на Морския пространствен план на Република България. Морският пространствен план планира пространственото развитие и интегрираното управление на дейностите по използване на морските пространства на страната за постигане на устойчиво развитие на Черноморския район, устойчив растеж на морската икономика и устойчиво използване на природните ресурси. Същият се включва и се взема в предвид от Националната концепция за пространствено развитие. Условието, редът и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на концепцията и схемите за пространствено развитие по чл. 7б - 7г се определят с наредба, приета от Министерския съвет по предложение на министъра на регионалното развитие и благоустройството. Морският пространствен план на Република България се изработва от специализирано търговско дружество със сто процента държавно участие в капитала, в което правата на държавата се упражняват от министъра на регионалното развитие и благоустройството.

❖ **Закон за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове**, който определя националната институционална рамка за управлението на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове; реда за предоставяне на финансова подкрепа чрез безвъзмездна финансова помощ; специални правила за определяне на изпълнител от бенефициент на безвъзмездна финансова помощ; правилата за верифициране и сертифициране на допустимите разходи и за извършване на плащанията и на финансовите корекции. Средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове се управляват на основа на законността, доброто финансово

управление и устойчивото развитие, за гарантиране на тяхната ефективност и ефикасност, чрез партньорство и многостепенно управление, с цел намаляване на административната тежест за бенефициента и при осигуряването на публичност и прозрачност. Законът регламентира органите и структурите за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове, както и техните функции; структурата и дейността на Комитетите за наблюдение и партньорство; същността на Информационната система за управление и наблюдение на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове; механизъм на предоставяне на безвъзмездна финансова помощ; правила за финансово управление и контрол.

Извършените през 2018г. изменения / ДВ, бр. 2 от 2018 г./ са формални и не касаят Регионалния план за развитие или пространственото планиране, няма промяна в правилата за предоставяне , верифициране или сертификация на предоставените средства.

❖ **Закон за устройство на територията – изм. и доп. ДВ. бр.28 от 29 март 2018г.**

Във връзка с измененията на Закона за регионално развитие е извършено изменение на ЗУТ от ДВ, бр. 28 от 2018 г. третиращ въпроса за обхватът и съдържанието на Морския пространствен план на Република България и условията и редът за неговото изготвяне, приемане, прилагане и изменение. Новата алинея 2 на чл.101 от ЗУТ уточнява, че правилата се определят със Закона за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България.

Добавени са разпоредби по отношение на устройственото планиране на пристанища и специализирани пристанищни обекти.

Съгласно чл.189а от ЗУТ със специализираните подробни устройствени планове по чл. 111, ал. 2 може да се предвижда застрояване върху морското дъно и дъното на българския участък и крайбрежната заливаема ивица на р. Дунав за изглаждане на пристанища, на подводни енергийни обекти и други подводни линейни обекти на техническата инфраструктура.

Извършените последващи изменения от 2018г. не касаят въпроси относно пространственото планиране и работата на регионалния съвет.

II. ПОСТИГНАТ НАПРЕДЪК ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИ НА РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН ВЪЗ ОСНОВА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ

Наблюдението на изпълнението на целите и приоритетите на РПР се осъществява чрез отчитане и анализ на предварително определени физически и финансови индикатори. Отчитането на стойностите на индикаторите и анализът на събраната информация позволяват проследяване на постигнатия напредък и оценка на степента на изпълнение на целите.

2.1. АНАЛИЗ НА КЛЮЧОВИТЕ НАЦИОНАЛНИ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ИНДИКАТОРИ

В РПР на ЮЦР 2014-2020г. са заложили следните ключови национални индикатори:

	ИНДИКАТОРИ КЛЮЧОВИ ПОКАЗАТЕЛИ	стойности Южен централен район			Периодичност на събиране на инф.	Източник на инф.
		Изходни (2010)	Междинни (2015)	Целеви (2020)		
1	БВП/човек в лв.	6525	6851	7308	Ежегодно	НСИ
2	Дял на БВП на човек от населението от средната стойност на ЕС 27 – %	31 (2009 г.)	34	39	Ежегодно	Евростат
3	Коефициент на безработица на населението на 15 и повече навършени години - %	12,7 (2011г.)	10	7	Ежегодно	НСИ
4	Общ доход на лице от домакинство в лв.	3507 (2010г.)	4065	4650	Ежегодно	НСИ

• БВП на човек от населението в лв.

БВП на глава от населението в ЮЦР през 2017г. е 10 009 лв., което е значително по-ниско от средното равнище за страната (14 280 лв.). Все пак показателят е нараснал с малко над 8,44 % в сравнение с 2016г. Само показателят в Област Пловдив е с по-висока стойност (12 112 лв.) от средното ниво за района.

Достигнатото ниво на показателя БВП на глава от населението през 2017 г. надхвърля значително както междинната целева стойност за 2015г. (6 851лв.), така и заложената цел за 2020г. (7 308лв.) в РПР. Но по този показател ЮЦР продължава да изостава от останалите райони като единствено СЗР и СЦР са с по-ниски абсолютни стойности.

• Дял на БВП на човек от населението от средната стойност на ЕС 27 - %

Заложеният индикатор в РИР на ЮЦР е за 27 страни членки. Евростат поддържа статистика за 28-те страни членки на ЕС.

По данни на Евростат дялът на БВП на човек от населението в ЮЦР спрямо средната стойност за ЕС - 28 за 2017 г., измерен като стандарт на покупателна способност (СПС), е 35 %. Отчетено е увлечение с 1% спрямо 2016 г. По този показател районът е на четвърто място като изпреварва СЗР и СЦР.

Регионален БВП в Европейския съюз – 2017г.

Регион	2017				
	БВП - млн. евро	Дял в национален БВП - %	БВП на човек от населението - евро	БВП на човек от населението - СПС	БВП на човек от населението в СПС ЕС-28 = 100
ЕС-28	15 383 066	-	30 000	30 000	100
България	51 663	100.0	7 300	14 800	49
Северозападен	3 486	6.7	4 600	9 300	31
Северен централен	4 017	7.8	5 000	10 200	34
Североизточен	5 457	10.6	5 800	11 800	39
Югоизточен	6 685	12.9	6 400	13 000	43
Югозападен	24 742	47.9	11 700	23 700	79
Южен централен	7 276	14.1	5 100	10 400	35

Източник: Евростат

През 2017 г. регионалният БВП на човек от населението, изразен в стандарти на покупателната способност, варира от 31% от средния за Европейския съюз в Северозападния район в България до 626% във Вътрешен Лондон-Запад в Обединеното кралство.

След Северозападния район в България (31% от средното равнище) регионите с най-ниско икономическо равнище са Майот във Франция и Северният централен в България (по 34%) и друг регион в България - Южен централен (35%), както и Североизточният в Румъния (39%).

Сред 20-те региона с БВП на човек от населението под 50% спрямо средното равнище в ЕС-28 са пет в България, по четири в Гърция и Унгария, три в Полша, по два във Франция и Румъния. Населението в тези 20 региона е 22.9 милиона души.

Икономическият растеж в България след 2011 г. предполага умерен потенциал за постигане на целта от 39% дял на БВП на човек от населението в ЮЦР от средната стойност за ЕС 28 през 2020 г.

• Коефициент на безработица на населението на 15 и повече навършени години - %

Коефициентът на безработица в район ЮЦР през 2018 г. е 4,2%, който е по-нисък от средния за страната – 5,2%. С отчетената стойност на показателя през 2018г. на практика се достига целта за 2020 г. (7%). Районът запазва второто място по този показател след ЮЗР – (2,6 %).

Безработни лица и коефициенти на безработица на населението на 15 и повече навършени години през 2018 година

Статистически райони	Безработни лица - хил.			Коефициенти на безработица - %		
	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
Общо	173,3	101,7	71,6	5,2	5,7	4,7
Северозападен	34,7	21,9	12,8	11,2	13,0	9,1
Северен централен	24,1	14,5	9,6	6,7	7,4	5,9
Североизточен	32,4	17,4	15,1	7,4	7,1	7,7
Югоизточен	25,8	15,4	10,4	5,4	5,9	4,8
Югозападен	28,7	16,1	12,6	2,6	2,9	2,4
Южен централен	27,6	16,4	11,2	4,2	4,6	3,7

Източник: НСИ, Наблюдение на работната сила

По отношение на безработицата обаче се запазват големите вътрешнорегионални различия. Равнището на безработица продължава да пада в сравнение с 2017г., като то е отново е най-високо в Област Смолян – 10,3% при 3,6% за областите Пловдив и 4,6 % за област Пазарджик. Данните за Област Кърджали и област Хасково не са точни поради малкия обем на извадката на НСИ.

Коефициенти на безработица на населението на 15 и повече навършени години

Райони / години	2017 (%)	2018 (%)
Общо за страната	6,2	5,2
Южен централен район	5,2	4,2
по области:		
Кърджали	(1,6)	(3,3)
Пазарджик	6,2	4,6
Пловдив	4,7	3,6
Смолян	11,2	10,3
Хасково	4,7	(3,0)

Източник: НСИ, Наблюдение на работната сила

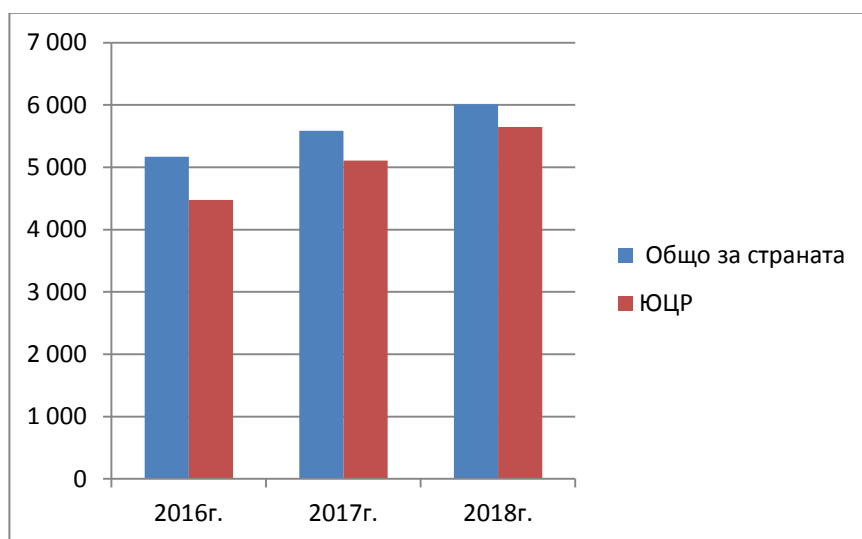
• Общ доход на лице от домакинство в лв.

Като цяло доходите на населението в Южен централен район продължават да изостават от средното равнище за страната, но растат с по-бързи темпове. През 2018 г. годишният общ доход средно на лице от домакинство за страната е 6 013 лв. и нараства с 7,64% спрямо 2017 г. За периода от 2010 до 2018г. общият доход средно на лице от домакинство се увеличава 1,6 пъти. Стойността на показателя за ЮЦР през 2018г. е **5 646** лв., което представлява ръст от 10,51% в сравнение с 2017г. Налице е забавяне в темпа на нарастване спрямо периода от 2016-2017г.

Общ доход средно на лице от домакинството

Общ доход средно на лице – лв/ година.	2016 г.	2017 г.	2018 г.
Общо за страната	5 167	5 586	6 013
ЮЦР	4 474	5 109	5 646

Източник: НСИ

Достигнатото ниво на показателя надхвърля целта за 2020г. (4 650 лв.), заложена в РПР на ЮЦР.

2.2. АНАЛИЗ НА ИНДИКАТОРИТЕ ОТНОСНО СТРАТЕГИЯ „ЕВРОПА 2020“

В РПР на ЮЦР 2014-2020г. са заложили следните индикатори по целите на Стратегия „Европа 2020“:

	ИНДИКАТОРИ	стойности Южен централен район			Периодичност на събиране на инф.	Източник на инф.
		Цели на Стратегията „Европа 2020“	Изходни	Междинни (2015)		
1	Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 навършени години - %	61,25 (2011г.)	68,30	77,00	Ежегодно	НСИ, Евростат
	- Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г.	44,2 (2011 г.)	46,5	50	Ежегодно	Евростат
2	Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност - % от БВП	0,23 (2010 г.)	0,62	1,80	Ежегодно	НСИ
3	Цели „20/20/20“ по отношение на климата/ енергията:					
	- дял на ВЕИ в брутното крайно потребление на енергия - %	15,60	16,95	21,00	Ежегодно	НСИ, АУЕР
	- повишаване на енергийната ефективност - %	-	22	26	Ежегодно	НСИ, АУЕР
	- намаляване на енергийната интензивност на БВП - %	-	79,63	53,00	Ежегодно	НСИ
4	Дял на преждевременно напусналите образов. система (на възраст 18-24 г.) - %	16,50 (2010 г.)	14,00	10,50	Ежегодно	НСИ
5	Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование - %	19,20 (2010 г.)	21,65	29,00	Ежегодно	НСИ
6	Население в риск от бедност или социално изключване – хил. души	760,0 (2010г.)	740,0	720,0	Ежегодно	НСИ

• Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 навършени години - %

Коефициентът на заетост на населението в ЮЦР на възраст 20–64 навършени години през 2018 г. е 71,4%, което е малко под средното равнище за страната (72,4%). Налице е лек ръст на заетостта в региона спрямо 2017г. с 0,1%. Най-висока е заетостта в Област Пловдив, а най-ниска в Област Кърджали. Област Пазарджик и област Кърджали бележат лек спад по този показател за последната година.

По отношение на възрастовата група 55-64 години е налице отново ръст на заетостта през 2018г. като тя достига 63,3%. Увеличението спрямо 2017г. е с 1,1%. По този показател е преизпълнена целта за 2020г.

• **Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност - % от БВП**

През 2017 г. разходите за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) за страната като цяло са 760.2 млн. лв., което е с 3.5% повече в сравнение с предходната година. Интензивността на НИРД (измерена като процент на разходите за НИРД от БВП) намалява спрямо предходната година - от 0,78% през 2016 г. на 0,75% през 2017 година.

Инвестициите в научноизследователска и развойна дейност (НИРД) в ЮЦР през 2017 г. възлизат на 0,49% от БВП, което е лек спад в сравнение с предходната 2016 г. (0,50%). ЮЦР все още изостава от средната стойност за страната като дори не е достигната междинната цел за 2015г. (0,62%).

Разходи за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) в % от БВП

Статистически райони и области	2016 (%)	2017 (%)
България	0,78	0,75
Южен централен район	0,50	0,49
Пловдив	0,61	0,57
Хасково	0,04	0,08
Пазарджик	0,74	0,85
Смолян	0,14	.....
Кърджали	0,31	....

Източник: НСИ

В абсолютна стойност обаче инвестициите в научноизследователска и развойна дейност в района през 2017 г. нарастват и достигат 69 352 хил. лв. (при 65 748 хил. лв. през предходната година). Това нарежда ЮЦР на второ място в страната по размер на разходите за НИРД във всички сектори. Инвестициите в ЮЗР обаче са 8 пъти повече.

Разходи за НИРД по статистически райони и сектори – 2016-2017 година

Статистически райони	Общо (хил. лв.) за 2016г.	Общо (хил. лв.) за 2017г.	Сектори:			
			Предприятия	Държавен	Висше образование	Нетърговски организации
Общо	734 274	760 234	534 071	176 262	43 442	6 459
Северозападен район	29 752	31 285	24 825		..	..
Северен централен район	30 654	30 226	27 920	320	1 986	-
Североизточен	51 545	51 626	34 239	12 697	..	..

Статистически райони	Общо (хил. лв.) за 2016г.	Общо (хил. лв.) за 2017г.	Сектори:			
			Предприятия	Държавен	Висше образование	Нетърговски организации
район						
Югоизточен район	33 892	39 094	31 338	...	3 580	
Югозападен район	522 683	538 651	360 731	144 893	28 155	4 872
Южен централен район	65 748	69 352	55 018	7 920	4 991	1 423

Източник: НСИ

Относно индикаторите за Цели „20/20/20“ по отношение на климата/енергията не са налични данни на регионално ниво. Наличните данни на национално ниво са както следва:

• Дял на възобновяемата енергия в брунтото крайно потребление на енергия

Дял на възобновяемата енергия в брунтото крайно потребление на енергия (национално ниво)

Години	2015 (%)	2016 (%)	2017 (%)
Дял на възобновяемата енергия в брунтото крайно потребление на енергия	18,2	18,8	18,7

Източник: НСИ

От данните е видно, че за последните три години е налице устойчив ръст на дела на възобновяемата енергия в брунтото крайно потребление на енергия в страната. През 2016-а година 18,8% от общата консумирана енергия в страната е била от възобновяемите енергийни източници, надвишавайки целевото ниво от 16% за 2020 г. През 2017г. се наблюдава лек спад на ръста на показателя със запазване на стойности около тези от 2016г.

Съгласно информация, предоставена от Агенция за устойчиво енергийно развитие /АУЕР/ наличните данни на национално ниво са за 2017 г. По данни на Евростат за 2017 г., делът на енергията от възобновяеми източници (ЕВИ) в брунтото крайно потребление на енергия възлиза на 18,73%. Делът на ЕВИ в брунтото крайно потребление на енергия по сектори е както следва: 19,12% в сектор електроенергия; 29,90% в сектор отопление и охлаждане; 7,24% в сектор транспорт. По данни на НСИ през 2017 г. е потребена енергия от ВИ в размер на 1 951,9 хиляди тона нефтен еквивалент (хтне).

Основната част от ЕВИ през 2017 г. е произведена от биомаса и възобновяеми отпадъци - над 1 313,3 хтне. Поради спецификата на потреблението на този енергиен източник (основно дърва за горене, дървени отпадъци и други растителни отпадъци), енергията произведена от него почти не участва в схемата за издаване на гаранции за произход за произведената топлинна енергия, управлявана от АУЕР, и поради това няма информация каква част от нея е потребена на територията на Южен централен район (ЮЦР).

По данни от информационната система на АУЕР за издадени гаранции за произход на ЕВИ, през 2018 г. в страната е произведена ЕВИ в размер на 8 0291 07,9 MWh (почти 690,5 хтне). В Южен централен район е произведена 51,3 % от ЕВИ, заявена по схемата за гаранции за произход, управлявана от АУЕР. Произведената ЕВИ е основно от водна енергия – 87% от общата ЕВИ, произведена в ЮЦР и заявена за гаранции за произход през 2018 г.). Подробна информация по месеци, по общини и по видове енергия е налична на Интернет страницата на АУЕР в рубрика [Електронни услуги/Регистър Гаранции/Справки/Енергия и ГП](#).

По данни от годишните отчети за изпълнението на общинските краткосрочни и дългосрочни програми за насърчаване използването на ЕВИ и биогорива (ОПНИЕВИБ), през 2017 г. в ЮЦР са инсталирани 1 985 kW мощности за ЕВИ (31% от общо инсталираните 6 335 kW мощности за страната по данни от ОПНИЕВИБ) с декларирано годишно производство от 1074 MWh/г. (21% от общо очакваното производство 5 014 MWh/г., отчетено по ОПНИЕВИБ за страната).

• Намаляване на енергийната интензивност на БФП - %

Формулировката на този индикатор се различава от сходния показател, за който са налични данни на НСИ на национално ниво. Мерната единица също е различна.

Енергийна интензивност на икономиката (национално ниво)

Години	2015	2016	2017
Тона н.е. за 1000 евро БВП (2010 = 100)	0,449	0,423	0,422

Източник: НСИ

От данните е видно, че през 2017г. все пак енергийната интензивност на икономиката намалява спрямо 2015г. Но процентното намаление не може да се съпостави със заложените целеви стойности на индикатора в РПР на ЮЦР.

• Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18 - 24 г.) - %

Относителният дял на рано напусналите образование и обучение от населението на 18 - 24 навършени години в ЮЦР намалява леко спрямо 2017г. и е в размер на 15,8% за 2018г. Налице е тенденция на намаляване на дела на регионално ниво, на национално ниво стойността му се запазва в рамките на данните от предходната година.

Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18 - 24 г.)

Райони / години	2016 (%)	2017 (%)	2018 (%)
Общо за страната	13,8	12,7	12,7
Южен централен район	16,4	15,9	15,8

Източник: НСИ

Районите Северозападен и Южен централен са с най-влошени стойности на показателя. Ангажиментът на България по **Стратегия „Европа 2020“** е до края на 2020 г. делът на преждевременно напусналите да е до 11 % , а за Южен централен район до 10,5 %. На този етап тази цел за района е трудно постижима.

• Дял на населението на възраст 30-34 навършени години със завършено висше образование

По отношение на мрежата от висши учебни заведения, районът е един от водещите, като се нарежда на второ място след ЮЗР. В него функционират девет университета и специализирани висши училища.

Висши училища и студенти по райони и области през учебната 2018/2019 година

Статистически райони и Области	Висши училища			Студенти				
	Общо	Колежи	Университети и специализирани висши училища	Общо	В колежи		В университети и специализирани висши училища	
					Професионален бакалавър	Бакалавър	Магистър	
Общо	54	4	50	222 997	8 181	141 505	73 311	
СЗР	1	-	1	4 733	608	2 109	2 016	
СЦР	5	-	5	28 444	-	21 305	7 139	
СИР	7	-	7	30 952	2 091	19 569	9 292	
ЮИР	3	-	3	12 790	1 331	7 331	4 128	
ЮЗР	29	4	25	108 965	3 525	66 292	39 148	
ЮЦР	9	-	9	37 113	626	24 899	11 588	

Източник: Национален статистически институт

Относителният дял на завършилите висше образование от населението на възраст 30 - 34 навършени години в ЮЦР през 2018г. е 26,3%, което е значително по-ниско спрямо общото равнище за страната (33,7%). Наблюдава се увеличение на дела на висшистите в ЮЦР от посочената възрастова група с 3,6% спрямо 2017г.

Дял на 30 - 34 годишните със завършено висше образование

Райони / години	2016 (%)	2017 (%)	2018 (%)
Общо за страната	33,8	32,8	33,7
Южен централен район	23,5	22,7	26,3

Източник: НСИ

Като цел за страната в Стратегия „Европа 2020“ е заложено делът на населението на 30-34 г. със завършено висше образование да е 36 %, а за Южен централен район 29 %. Въпреки отчетения напредък регионалната стойност остава доста под заложената стойност.

• Население в риск от бедност или социално изключване – хил. души

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2020“ НСИ извършва ежегодно изследване на доходите и условията на живот (EU-SILC). В изследването се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят

включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2018г. /референтна година на дохода 2017г./ 32,8% от населението на страната, или 2315,2 хил. лица, са били в риск от бедност и социално изключване. Стойността на показателя на национално ниво намалява с 6,1 процентни пункта спрямо 2017 г. /референтна година на дохода 2016г./, повече при мъжете – с 6,4 % , в сравнение с жените – с 5,8 %

По данни на НСИ населението в риск от бедност или социално изключване в ЮЦР през 2018 г. е 489,5 хил. души или 34,70 % от населението на района. Налице е спад в стойността на показателя с 4,2 процентни пункта спрямо 2017г., когато броят на лицата в риск в ЮЦР е бил 573,9 хил., което е представлявало 40,5% от цялото население на района.

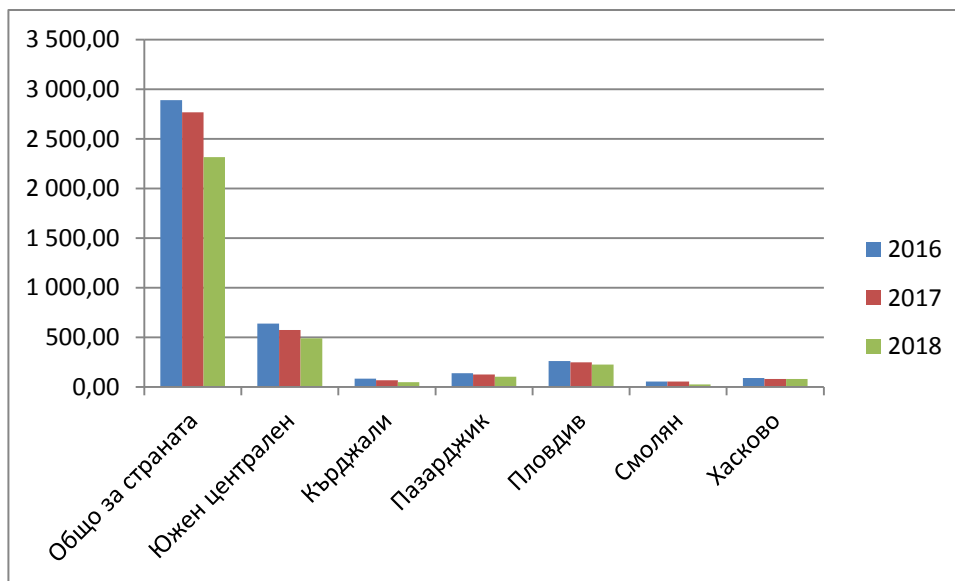
Във вътрешнорегионален план се наблюдават сериозни различия. Най-висок е дялът на лицата в риск от бедност в областите Хасково (34,6 %) и Пазарджик (39,3 %). След тях се нареждат областите Кърджали (32,2%), Пловдив (33,4%) и Смолян (24,2%). Спрямо 2017г. относителният дял на населението в риск от бедност е намалял чувствително в област Смолян.

Население в риск от бедност или социално изключване

Статистически райони и области	2016	2017	2018	2017	2018
	брой лица (хиляди)	брой лица (хиляди)	брой лица (хиляди)	относителен дял (%)	относителен дял (%)
Общо за страната	2 890,3	2 766,6	2 315,2	38,9	32,80
Южен централен	638,0	573,9	489,5	40,5	34,70
Кърджали	83,9	66,7	48,8	44,1	32,3
Пазарджик	139,4	126,4	101,6	49,0	39,3
Пловдив	261,7	247,1	224,2	36,9	33,4
Смолян	53,2	53,1	26	49,5	24,2
Хасково	90,9	79,0	80,6	34,2	34,6

Източник: НСИ

Една от основните цели на Стратегията „Европа 2020“ е намаляване на броя на хората, изложени на риск от бедност или социално изключване с 260 хил. души. В РПР на ЮЦР е заложена цел за намаляване на население в риск от бедност или социално изключване с 40 хил. души – до 720 хил. през 2020г. Крайната цел е постигната още през 2015г.

2.3. АНАЛИЗ НА КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ПО ПРИОРИТЕТИ НА РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: ИКОНОМИЧЕСКО СБЛИЖАВАНЕ В НАЦИОНАЛЕН И ВЪТРЕШНОРЕГИОНАЛЕН ПЛАН БАЗИРАНО НА ЩАДЯЩО/ЕКОЛОСОБРАЗНО ПОЛЗВАНЕ НА СОБСТВЕНИ РЕСУРСИ

П 1.1: Повишаване конкурентоспособността на малкия и средния бизнес като движеща сила на регионалната икономика

П 1.2: Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творческите индустрии в ЮЦР

П 1.3: Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда и адаптиране към промените на климата

Приоритет 1.1 Повишаване конкурентоспособността на малкия и средния бизнес като движеща сила на регионалната икономика

По приоритет 1.1 в РПР на ЮЦР 2014-2020г. са заложили следните индикатори за наблюдение:

ИНДИКАТОРИ		стойности Южен централен район			Период на събиране на инф.	Източник на информация
		Исходни (2010)	Междинни (2015)	Целеви (2020)		
Стратегическа цел 1 “Икономическо сближаване в национален и вътрешнорегионален план базирано на щадящо/екологосъобразно ползване на собствени ресурси“						
Приоритет 1.1 „Повишаване конкурентоспособността на малкия и средния бизнес като движеща сила на регионалната икономика“						
1	Приходи от дейността на МСП в млн. лв.	19 048	23 562	30 000	Ежегодно	НСИ
2	Относителен дял на заетите лица в микро, малките и средни предприятия спрямо общия брой на заетите лица на възраст 15 и повече години в района - %	18,40	18,32	18,20	Ежегодно	НСИ
3	Нарастване на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия - %	n/a	18	40	Ежегодно	НСИ

Малките и средни предприятия (МСП) са ключово звено в икономиката на ЮЦР, тъй като не само произвеждат значителна част от брутния вътрешен продукт в района, но и създават голяма част от заетостта на населението.

През 2017 г. МСП в ЮЦР са 71 068, което представлява 17,49 % от общия брой за страната. Наблюдава се устойчиво нарастване броя на МСП през последните години като през 2017г. броят им се увеличил с повече от 600 в сравнение с 2016 г.

Индикатори:

• Приходи от дейността на МСП в млн. лв.

От общия брой МСП, най-голям дял заемат микропредприятията (до 9 заети лица) в ЮЦР, като през 2017г. относителният им дял е в размер на 92,2%. Микропредприятията в района генерират около 1/3 от общите приходи на МСП за 2017г.

По данни на НСИ през 2017 г. в ЮЦР приходите от дейността на МСП възлизат на **29 701 847 млн. лв.**, равняващи се на 14,3 % от общите приходи на МСП в страната. Като цяло общите приходи от дейността на МСП нарастват устойчиво през последните три години, но през 2016г. се наблюдава спад на приходите от дейността единствено при малките фирми (10-49 заети).

Заети лица и приходи от дейността на микро, малки и средни нефинансови предприятия по статистически райони 2015 – 2017 година

Статистически райони	2015		2016		2017		
	Заети лица	Приходи	Заети лица	Приходи	Заети лица	Приходи	
	брой	хил. лв.	брой	хил. лв.	брой	хил. лв.	
Общо за страната	1569610	190864953	1615267	191308437	1640079	207 635221	
СЗР	121765	9731722	122840	9713022	122 738	10 166531	
СЦР	159388	15910543	161568	16015122	162 556	17 670229	
СИР	196674	21216993	202805	21794859	205 256	22 833826	
ЮИР	209175	21549168	212608	21020550	214 022	22 125997	
ЮЗР	594491	95733336	617475	95308671	631 894	105 136791	
ЮЦР	Общо	288 117	26 723 191	297 971	27 456 213	303 613	29 701 847
	0 - 9	117074	8874175	124055	9049362	126016	9 689 113
	10 - 49	87296	8605250	87841	8200588	89460	9 605 126
	50 - 249	83747	9243766	86075	10206263	88137	10 407 608

Източник: Национален статистически институт

По приходи от дейността на МСП в сравнение с другите райони от ниво 2 в страната, ЮЦР запазва второ място след ЮЗР (105 136 791 млн.лв.). Размерът на приходите от дейността на МСП в област Пловдив е най-голям – 2/3 от общите приходи за района.

Приходи от дейността на микро, малки и средни нефинансови предприятия по статистически райони и области за 2016 - 2017 година

Статистически райони Области	2016 (Млн. левове)	2017 (Млн. левове)
Общо за страната	191 308	207 635
Южен централен	27 456	29 702
Кърджали	1 010	1 359
Пазарджик	3 165	3 440
Пловдив	18 494	19 886
Смолян	1 266	1 332
Хасково	3 521	3 685

Източник: НСИ

Данните показват, че целевата стойност на индикатора (30 000 млн.лв.) за 2020г. е напълно достижима. Налице е напредък, значително над планирания.

- Относителен дял на заетите лица в микро, малките и средни предприятия спрямо общия брой на заетите лица на възраст 15 и повече години в района - %

През 2017г. общият брой на заетите лица в страната е 3 150,3 хил., или 51,9% от населението на 15 и повече навършени години. Заетите лица през 2017г. на възраст 15 и повече години в ЮЦР са 637, 5 хил. Заетите лица в МСП в ЮЦР са 297,9 хил. души.

Заети лица в микро, малки и средни нефинансови предприятия по статистически райони и области

Статистически райони Области	2015 (Брой)	2016 (Брой)	2017 (Брой)
Общо за страната	1 569 610	1 615 267	1 640 079
Южен централен	288 117	297 971	303 613
Кърджали	20 739	21 379	21 860
Пазарджик	45 082	46 046	46 756
Пловдив	155 625	162 049	165 772
Смолян	22 455	22 737	23 074
Хасково	44 216	45 760	46 149

Източник: НСИ

Съотношението между броя на заетите лица в МСП спрямо общия брой заети лица на възраст 15 и повече години в района дава стойността на заложения индикатор.

По този начин относителният дял на заетите лица в МСП спрямо общия брой на заетите лица на възраст 15 и повече години в ЮЦР става 47,6 % през 2017г., което е далеч от поставената цел в РПР /18,2%/.

• Нарастване на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия - %

Официалните данни на НСИ показват, че през 2017 г. преките чуждестранни инвестиции /ПЧИ/ в ЮЦР възлизат на **2 842 624,3** хил. евро, което представлява 11,6 % от тези за страната. Отчетено е повишаване спрямо 2016 г. с 10,66 %. На национално ниво се наблюдава по-слаб ръст на ПЧИ за 2017 г.

Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия към 31.12. по статистически райони и области

Статистически райони Области	Чуждестранни преки инвестиции (хиляди евро)		
	2015	2016	2017
Общо за страната	23 163 272,7	23 508 864,9	24 475 195,8
Северозападен район	620 794,8	512 084,1	560 673,2
Северен централен район	876 758	981 830,7	1 023 630,2
Североизточен район	2 271 913,7	2 359 757,1	2 568 878,5
Югоизточен район	2 897 055,6	2 847 711,8	2 983 233
Югозападен район	14 053 146,8	14 238 769,4	14 496 156,6
Южен централен район	2 443 603,8	2 568 711,8	2 842 624,3
Кърджали	176 317,0	153 123,8	256 162,3
Пазарджик	486 356,6	480 424,8	505 855,8
Пловдив	1 592 531,3	1 731 001,7	1 895 015,2
Смолян	83 063,9	83 761,4	82 919,7
Хасково	105 335,0	120 400,1	102 671,3

Източник: НСИ

Във вътрешнорегионален план се наблюдават големи различия в привлечените чуждестранни инвестиции през 2017 г. Водеща в ПЧИ е област Пловдив, която успява да привлече 1 895 015,2 хил. евро, което е 2/3 от общия размер на чуждестранните инвестиции в ЮЦР. През 2017г. ПЧИ намаляват в областите Смолян и Хасково.

За периода 2010-2016 г. ПЧИ в ЮЦР са нараснали с повече от 50%, с което се надхвърля целта за 2020 г.

Приоритет 1.2. Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творческите индустрии в ЮЦР.

По приоритет 1.2 в РПР на ЮЦР 2014-2020г. са заложили следните индикатори за наблюдение:

ИНДИКАТОРИ		стойности Южен централен район			Период на събиране на инф.	Източник на информация
		Исходни (2010)	Междинни (2015)	Целеви (2020)		
Стратегическа цел 1 “Икономическо сближаване в национален и вътрешнорегионален план базирано на щадящо/екологосъобразно ползване на собствени ресурси“						
Приоритет 1.2 „Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творческите индустрии в ЮЦР“						
1	Реализирани приходи от нощувки в средствата за подслон и местата за настаняване в млн. лв.	64 (2011г.)	75	83	Ежегодно	НСИ
2	Новосъздадени и/или подобрени туристически атракции – бр.	n/a	4	10	Ежегодно	МРР, ИСУН, ОА
3	Новосъздадени и/или популяризирани туристически продукти и дестинации – бр.	n/a	2	4	Ежегодно	МРР, ИСУН, ОА

Туризмът в ЮЦР продължава да играе важна роля за развитието на икономиката и повишаването на заетостта в района. ЮЦР притежава значителен потенциал за разширяване и разнообразяване на регионалния туристически продукт и предлаганите услуги. Благоприятните природни фактори, богатото културно-историческо наследство, натрупаният опит в предлаганите туристически услуги и изградената в значителна степен туристическа база спомагат за разширяването на туристическата индустрия и увеличаване на приходите от туризма.

Индикатори:

- Реализирани приходи от нощувки в средствата за подслон и местата за настаняване в млн. лв.

Данните на НСИ показват, че в ЮЦР приходите от нощувки през 2018 г. възлизат на 107 179 911 лв., представляващи 8 % от общите приходи за страната, Наблюдава се ръст на приходите от нощувки в ЮЦР в размер на 9,4 % спрямо предходната 2017 г.

Приходи от нощувки в местата за настаняване¹ в Южен централен район през периода 2017 - 2018 година

Статистически райони и области	Приходи от нощувки в места за настаняване - левове		
	2016	2017	2018
Общо за страната	1 229 073 306	1 340 897 001	1 455 702 154
Южен централен район	100 769 679	107 179 911	117 288 004
Кърджали	2611229	2695686	2 986 352
Пазарджик	28702862	28895462	28 678 005
Пловдив	43601276	45945294	50 958 677
Смолян	21705588	24902722	28 776 932
Хасково	4148724	4740747	5 888 038

¹ Включват се категоризирани места за настаняване с над 10 легла, функционирали през съответния период.

Източник: НСИ

През 2018 г. ЮЦР запазва 4-тото си място по този показател сред останалите райони в страната след ЮИР (530 062 620лв.), СИР (471 759 437лв.), и ЮЗР (284 417 557лв.).

Във вътрешнорегионален аспект различията в ЮЦР се запазват. Областта с най-много реализирани приходи от нощувки е област Пловдив с 50 958 677лв. или 43,44 % от общите приходи в района. Следват областите Смолян – 28 776 932 лв. или 24,53 % и Пазарджик – 28 678 005лв. (24,45 %). Данните на НСИ за 2018 г. показват, че във всичките области в ЮЦР се наблюдава ръст в приходите от нощувки.

Дейност на местата за настаняване по статистически зони, статистически райони и по области през 2018 година

Статистически райони Области	Места за настаняване - брой	Легла - брой	Легла-денонощия - брой	Реализирани нощувки - брой		Пренощували лица - брой		Приходи от нощувки - левове	
				Общо	в т.ч. от чужденци	Общо	в т.ч. от чужденци	Общо	в т.ч. от чужденци
Общо за страната	3458	335597	68222919	26845013	17748925	7799680	3910159	1455702154	1085224585
Северозападен район	185	8446	2702403	545035	59851	290390	31706	19228722	2963555
Северен централен район	280	12385	4008085	847302	196159	491569	119022	32945814	10071275
Североизточен район	729	105098	18818199	8210728	6604372	1778345	1205766	471759437	400696664
Югоизточен район	994	136583	20035726	10188021	7871157	1902742	1252649	530062620	445927588
Югозападен район	595	42918	13144621	4409755	2410490	2152338	1081909	284417557	192589874
Южен централен район	675	30167	9513885	2644172	606896	1184296	219107	117288004	32975629
Кърджали	38	1170	376812	76478	15397	48879	9206	2986352	768426
Пазарджик	61	4725	1523091	623975	68000	250254	16433	28678005	3842000
Пловдив	212	10005	3405208	1069414	327720	529946	133810	50958677	18399310
Смолян	330	12748	3714916	724056	140151	284909	36284	28776932	7373315
Хасково	34	1519	493858	150249	55628	70308	23374	5888038	2592578

Източник: НСИ

Тенденцията в повишаването на приходите от нощувки е показател за засиления туристически интерес към района. С отчетената стойност на показателя за 2018г. се надхвърля целта за 2020 г. (83 млн. лв.).

• Новосъздадени и/или подобрени туристически атракции – бр.

Според информация, осигурена от областните управители и кметовете на общините от ЮЦР, през 2018 г. общият брой на новосъздадените и/или подобрени туристически атракции в района е 25 бр., при 17 през 2017 г. Те са разпределени по области, както следва:

- Област Пловдив – 11 бр.;
- Област Смолян – 10 бр.;
- Област Хасково – 2 бр.;
- Област Пазарджик – 2 бр.;
- Област Кърджали – 0 бр.;

На практика целта за 2020 г. е изпълнена още през 2016г. с отчитането на приключилите проекти от програмен период 2007-2013г.

• Новосъздадени и/или популяризирани туристически продукти и дестинации – бр.

Данните от справка на Министерство на туризма показват, че през 2018г. са създадени и/или подобрени 6 бр. туристически дестинации, включващи балнео, спа и винено-кулинарни дестинации.

БАЛНЕО И СПА ДЕСТИНАЦИИ, СЪЗДАДЕНИ ПРЕЗ 2018г.

В Южен централен район попадат следните балнео и СПА дестинации:

1. Родопска балнео и СПА дестинация (включва населени места в общините Белово, Пазарджик, Велинград, Ракитово, Асеновград, Девин, Баните (Смолян));
2. Средногорска балнео и СПА дестинация (включва населени места в общините Панагюрище, Стрелча, Хисаря, Карлово, Павел баня, Казанлък, Мъглиж);
3. Югоизточна балнео и СПА дестинация (включва населени места в общините Стара Загора, Нова Загора, Сливен и Хасково);

ВИНЕНО-КУЛИНАРНИ ДЕСТИНАЦИИ, СЪЗДАДЕНИ ПРЕЗ 2018г.

В Южен централен район попадат следните винено-кулинарни дестинации:

1. Дестинация Родопи (Смолян, Хасково, Кърджали, Ивайловград);
2. Дестинация Западна Тракия (Пазарджик, Пловдив, Асеновград, Велинград);
3. Дестинация Розова долина (Панагюрище, Копривщица, Старосел, Хисаря, Казанлък).

Данните за 2018 г., предоставени от областните управители и кметовете на общините от ЮЦР показват, че общият брой новосъздадени и/или популяризирани местни туристически продукти и дестинации е 57 бр., които са разпределени по области, както следва:

- Област Пазарджик – 4 бр.;
- Област Пловдив – 23 бр.
- Област Хасково – 3 бр.;
- Област Смолян – 26 бр.;
- Област Кърджали – 1 бр.

Приоритет 1.3. Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда и адаптиране към промените на климата.

По приоритет 1.3 в РПР на ЮЦР 2014-2020г. са заложили следните индикатори за наблюдение:

	ИНДИКАТОРИ	стойности Южен централен район			Период на събиране на инф.	Източник на информация
		Исходни (2010)	Междинни (2015)	Целеви (2020)		
Стратегическа цел 1 “Икономическо сближаване в национален и вътрешнорегионален план базирано на щадящо/екологосъобразно ползване на собствени ресурси“						
Приоритет 1.3. „Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда и адаптиране към промените на климата“						
1	Относителен дял на населението, обслужвано от СПСОВ в %	41 (2011г.)	45	50	Ежегодно	НСИ, МОСВ
2	Новоизградени водоизточници за питейно-битови цели, бр.;	n/a	4	8	Ежегодно	ВиК-дружества
3	Новоизградени пречиствателни станции за питейни води, бр.	n/a	5	9	Ежегодно	ВиК-дружества
4	Нерагламентирани сметища – бр. или площ, дка;	90	70	40	Ежегодно	Общини
5	Реализирани проекти по ОПОС и ПРСР за изграждане и реконструкция на ВиК инфраструктура – бр.	n/a	12	25	Ежегодно	МОСВ, ИСУН, ОА
6	Изградени системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, активиране на свлачищни райони – бр.	1	2	4	Ежегодно	МВР, ИСУН, ОА

Политиката за опазване и възстановяване на околната среда се свързва с влагането на определени публични средства за изграждане на екологична инфраструктура, за проучвания и оценки на качеството на средата. През последните години се усвояват значителни по обем средства за изграждане на канализационни мрежи и пречиствателни станции за отпадъчни води. Анализите показват, че в ЮЦР инфраструктурата за опазване на околната среда все още не е достатъчно добре развита.

Индикатори:

• Относителен дял на населението, обслужвано от СПСОВ в %

По данни на НСИ относителният дял на населението, обслужено от селищни пречиствателни станции за отпадъчни води в ЮЦР през 2017 г. е 55,6 %, който е

значително по-нисък от средния за страната – 63,42 %. Година по-рано делът на населението, обслужено от СПСОВ е с 0,4 % по-малък.

В сравнение с останалите райони в страната ЮЦР продължава да изостава и вече се нарежда на предпоследно място, изпреварвайки само СЗР, чийто дял е 43,9 %.

Във вътрешнорегионален план по този показател се наблюдават големи диспропорции между 5-те области в ЮЦР. С най-висок дял на населението, обслужено от селищни пречиствателни станции за отпадъчни води, се откроява област Пловдив – 66,51%, а с най-ниско в област Кърджали (38,67 %). Наблюдава се леко повишение на стойностите от предходната година.

Дял на население свързано със селищни пречиствателни станции за отпадъчни води 2017 година, южен централен район (%)

Статистически райони /Области	Население свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води 2016 година	Население свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води 2017 година
България	63,1	63,42
Северозападен район	43,7	43,9
Северен централен район	59,1	59,2
Североизточен район	71,6	71,8
Югоизточен район	55,5	55,8
Югозападен район	77,2	77,3
Южен централен район	55,2	55,6
Кърджали	38,6	38,67
Пазарджик	43,8	43,94
Пловдив	65,8	66,51
Смолян	42,4	42,89
Хасково	54,1	54,17

Източник: НСИ

Въпреки незадоволителното ниво на осигуреност на населението с СПСОВ, целта за 2020г. (50%) вече е надхвърлена.

• Новоизградени водоизточници за питейно-битови цели, бр.

Според информация, осигурена от областните управители и кметовете на общините от ЮЦР, през 2018 г. общият брой на новоизградените водоизточници за питейно-битови цели в района са 13 бр. Разпределението им по области е както следва:

- Област Кърджали – 2 бр.
- Област Пазарджик – 4 бр.
- За област Хасково – 7 бр.

С отчетения индикатор се изпълнява междинната цел към 2015г.

• Новоизградени пречиствателни станции за питейни води, бр.

Данните, предоставени от областните управители и кметовете на общините от ЮЦР сочат, че през 2018 г. в района няма новоизградени пречиствателни станции за питейни води. В справка на Област Смолян е отбелязано, че предстои въвеждането в експлоатация на ПСПВ Пловдивци през 2019 год. За област Хасково няма новоизградени пречиствателни станции.

• Нерегламентирани сметища – бр. или площ, дка

Информацията за 2018 г., осигурена от областните управители и кметовете на общините от ЮЦР сочи, че нерегламентираните сметища в района са общо 123 бр., като е налице увеличаване на броя на показателя с 9 бр. спрямо 2017г. /114бр./ Най-много нерегламентирани сметища са регистрирани в област Кърджали. Данните за нерегламентирани сметища по области са следните:

- Област Кърджали – 42 бр.
- Област Пазарджик – 11 бр.
- Област Пловдив – 21 бр.
- Област Хасково – 19 бр.
- Област Смолян – 30 бр.

• Реализирани проекти по ОПОС и ПРСР за изграждане и реконструкция на ВиК инфраструктура – бр.

Според информация, осигурена от областните управители и кметовете на общините от ЮЦР, през 2018 г. реализираните проекти по Оперативна програма „Околна среда“ и Програмата за развитие на селските райони за изграждане и реконструкция на ВиК инфраструктура общо за района са **11 бр.**

Съгласно данни на община Пловдив през 2018г. официално е стартирала реализацията на проект: „Интегриран проект за водите на град Пловдив – Етап 1”, по ОП „Околна среда 2014-2020“, Процедура №BG16M1OP002-1.006 „Изпълнение на ранни ВиК проекти“. Реализирани са проекти по реконструкция и подмяна на ВиК мрежа при рехабилитацията на улици и булеварди, финансирани от източници, различни от гореописаните. За област Пловдив е налице 1 /един/ проект в процес на изпълнение на община Карлово. За област Смолян са декларирани 8 бр. проекта, за област Пазарджик 1 бр., област Кърджали няма реализирани проекти от такъв тип. За област Хасково 2 /два/ реализирани проекта.

Съгласно представена за напредъка на Програмата за развитие на селските райони 2014-2020г. към 31.12.2018г. **подмярка 7.2 Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура**, свързани с интервенция по отношение на реконструкция и/или рехабилитация и/или изграждане на водоснабдителни системи и съоръжения в агломерации под 2 000 е.ж. в селските райони, за ЮЦР са сключени 12 договора. Към момента няма приключили проекти.

• Изградени системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, активиране на свлачищни райони – бр.

По информация, осигурена от областните управители и кметовете на общините от ЮЦР, през 2018 г. в района са изградени общо 3 системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, активиране на свлачищни райони, както следва:

- Пазарджик – 2 бр.
- Смолян – 1 бр.
- Хасково – 9 бр.

През 2018 г. в областите Кърджали и Пловдив няма изградени нови системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, активирани на свлачищни райони. Поддържат се вече изградените системи.

**СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: СОЦИАЛНО СБЛИЖАВАНЕ И
НАМАЛЯВАНЕ НА МЕЖДУОБЛАСТНИТЕ НЕРАВЕНСТВА ЧРЕЗ
ИНВЕСТИЦИИ В ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ И СОЦИАЛНА
ИНФРАСТРУКТУРА**

П2.1: Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални, културни услуги и спорт

П2.2: Повишаване на административния капацитет на регионално и местно ниво в полза на гражданите и бизнеса

Приоритет 2.1. Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални, културни услуги и спорт.

	ИНДИКАТОРИ	стойности Южен централен район			Период на събиране на инф.	Източник на информация
		Исходни (2010)	Междинни (2015)	Целеви (2020)		
Стратегическа цел 2 „Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства чрез инвестиции в човешкия капитал и социална инфраструктура”						
Приоритет 2.1. „Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални, културни услуги и спорт”						
1	Реконструирани сгради и обекти на културата – бр.	n/a	8	18	Ежегодно	МРР, ИСУН, ОА
2	Изградени и реконструирани обекти на инфраструктурата за професионален спорт и спорт в свободното време - бр.	n/a	3	8	Ежегодно	МРР, ИСУН, ОА
3	Рехабилитирани образователни заведения, вкл. с осигурена високоскоростна интернет свързаност – бр.	n/a	25	55	Ежегодно	МРР, МОМН, ИСУН, ОА
4	Рехабилитирани здравни и социални заведения – бр.	n/a	15	30	Ежегодно	МРР, ИСУН, ОА
5	Брой създадени партньорства между университетите, НИИ и бизнеса	n/a	1	3	ежегодно	НСИ, МОМН, проучвания, ВУЗ

Индикатори:

• Реконструирани сгради и обекти на културата – бр.

По ОПРР 2014-2020г. през 2018г. са изпълнени **4 проекта** за ремонт/обновяване на сгради от културната инфраструктура чрез внедряване на мерки за енергийна ефективност в общините Свиленград, Ивайловград, Крумовград и Пещера.

Съгласно представена за напредъка на Програмата за развитие на селските райони 2014-2020г. към 31.12.2018г. **подмярка 7.2 Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура** в ЮЦР са подписани **9 договори**, като най-много по брой са проектите от община Пазарджик и община Смолян – по 3 бр. **Към момента на финализиране на доклада няма приключили проекти.**

По мярка М7.6. Проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и подобряване на културното и природно наследство на селата са подписани договори за **10 проектни предложения.**

Приключило е изпълнението на 2 бр. проекти за област Пловдив.

Целевата стойност за 2020 г. на този индикатор е достигната.

• Изградени и реконструирани обекти на инфраструктурата за професионален спорт и спорт в свободното време – бр.

По информация от областните администрации и общините в Южен централен район, през 2018 г. са изградени и реконструирани 28 обекта на инфраструктурата за професионален спорт и спорт в свободното време. Разпределението по области е:

- Хасково – 4 бр.
- Пазарджик – 4 бр.
- Пловдив - 9 бр.
- Кърджали – 6 бр.
- Смолян – 5 бр.

Целевата стойност за 2020 г. на този индикатор е преизпълнена.

• Рехабилитирани образователни заведения, вкл. с осигурена високоскоростна интернет свързаност – бр.

По данни подадени от областните администрации в Южен централен район, броят на рехабилитираните през 2018 г. образователни заведения, вкл. с осигурена високоскоростна интернет свързаност е над 100.

Най-много са рехабилитираните образователни заведения в област Пловдив – над 50 бр., следвана от област Хасково – 21 бр. В област Смолян рехабилитираните образователни институции са 12 бр., в област Пазарджик – 12 бр., а в област Кърджали – 5 бр. В справките от областните администрации са включени и текущи ремонти на сгради, модернизиране на дворове или доставка на съвременно технологично оборудване.

Съгласно представена за напредъка на Програмата за развитие на селските райони 2014-2020г. към 31.12.2018г. **подмярка 7.2 Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура** в ЮЦР са сключени договори с обект на интервенция „Училища“ и „Детски градини“ - **23 бр.** **Към момента на доклада няма приключили проекти.**

По ОПРР 2014-2020г. за ЮЦР през 2018г. в процес на изпълнение или приключват проекти за подобряване на образователната инфраструктура по приоритетни оси 1, 2 и 3 в общините Хасково, Девин, Велинград, Смолян, Асеновград, Карлово, Свиленград, Крумовград, Кърджали, Димитровград, Пазарджик, Панагюрище, Пловдив.

Целевата стойност за 2020 г. на този индикатор е значително преизпълнена.

• Рехабилитирани здравни и социални заведения – бр.

По данни от областните администрации, броят на рехабилитираните здравни и социални заведения в ЮЦР през 2018 г. е 41. Най-много са в област Пловдив (28 бр.) В областите Хасково – 2, и Кърджали са обновени по 4 обекта. В област Смолян са рехабилитирани 3 заведения, а в Пазарджик 4 обекта. Част от справките на общините включват текущи ремонти или доставки на котли за отопление.

По ОПРР 2014-2020г. към месец май 2019г. в процес на изпълнение са 13 проекта за развитие на социалната инфраструктура по приоритетни оси 1, втори етап на ос 2 и ос 5.001 и 5.002

Целевата стойност за 2020 г. на този индикатор е преизпълнена.

• Брой създадени партньорства между университетите, НИИ и бизнеса

Според предоставена информация от областните администрации и общините в Южен централен район, през 2018 г. са създадени пет партньорства между университетите, НИИ и бизнеса – 5 в област Пловдив. В останалите области не са реализирани нови партньорства за 2018г.

Целта за 2020 г. е постигната още през 2016г.

Приоритет 2.2. Подобряване на административния капацитет на регионално и местно ниво в полза на гражданите и бизнеса

	ИНДИКАТОРИ	стойности Южен централен район			Период на събиране на инф.	Източник на информация
		Исходни (2010)	Междинни (2015)	Целеви (2020)		
Стратегическа цел 2 „Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства чрез инвестиции в човешкия капитал и социална инфраструктура”						
Приоритет 2.2. „Подобряване на административния капацитет на регионално и местно ниво в полза на гражданите и бизнеса”						
1	Реализирани проекти по Оперативните програми, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фонд на ЕС – бр.	n/a	500	1800	Ежегодно	ИСУН, ОА, УО на ОП
2	Служители, преминали обучение за развитие на уменията за управление на проекти, финансов контрол и прилагане на интегрирани системи за развитие – бр.	35	42	50	Ежегодно	ИПА, ОА

Индикатори:

• Реализирани проекти по Оперативните програми, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фонд на ЕС – бр.

Според данни от ИСУН 2020 към 31.12.2018г. в ЮЦР са приключили 601 проекта на обща стойност **428 277 876.87** млн.лв., разпределени по оперативни програми както следва:

Оперативна програма	Общ брой приключили проекти към 31.12.2018г	Обща стойност
Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020	41	38 982 280,62
Оперативна програма „Иновации и	314	312 315 165,75

конкурентоспособност“		
Оперативна програма „ Наука и образование за интелигентен растеж“	19	6 869 072,68
Оперативна програма „ Развитие на човешките ресурси“	223	67 889 629,30
Оперативна програма „ Програма за морско дело и рибарство“	4	279 523,26
Оперативна програма „ Околна среда“	1	83866,80
Оперативна програма „ Добро управление“	6	1 858 338,46
Общо:	601	428 277 876,87

Източник: ИСУН 2020

/справката не включва прекратените договори/

Съгласно представена за напредъка на **Програмата за развитие на селските райони 2014-2020г.** към 31.12.2018г. приключилите проекти в изпълнение на програмата са **629 бр.** на обща стойност **69 663 373,88 лв.**

Според данни от ИСУН 2020 от началото на програмния период до 31.12.2018г. по оперативните програми, съфинансирани от ЕСИФ в ЮЦР са договорени **941** проекта на стойност почти 2 млрд. лв. През 2018г. се наблюдава увеличение на договорените проекти, които за 2017г. са били 803 бр.

Оперативна програма	Общ брой проекти 2014-2018	Обща стойност на договорените средства към 31.12.2017г.	Обща стойност на договорените средства към 31.12.2018г.
Оперативна програма „ Транспорт и транспортна инфраструктура“	2	830 304 967,89	829 744 586,83
Оперативна програма „ Околна среда“	30	133 601 538,45	537 009 769,59
Оперативна програма „ Региони в растеж“	110	340 876 560,03	380 288 657,64
Оперативна програма „ Иновации и конкурентоспособност“	462	462 924 350,63	514 056 395,66
Оперативна програма „ Наука и образование за интелигентен растеж“	31	11 345 138,32	146 691 416,82
Оперативна програма „ Развитие на човешките ресурси“	280	65 318 393,44	85 191 984,26
Оперативна програма „ Добро управление“	7	1 859 014,46	1 947 900,27
Оперативна програма	19	6 877 411,01	30 484 299,96

„Програма за морско дело и рибарство“			
Общо:	941	1 390 183 023,36	2 525 415 011,03

Източник: ИСУН 2020

Съгласно представена за напредъка на **Програмата за развитие на селските райони 2014-2020г.** към 31.12.2018г. за ЮЦР са договорени проекти на стойност **554 147 411,62 лв. – 1394 проекта.**

Налице е сериозен напредък в изпълнението на крайната цел за 2020г.

• Служители, преминали обучение за развитие на уменията за управление на проекти, финансов контрол и прилагане на интегрирани системи за развитие – бр.

Съгласно представените данни от Института по публична администрация общият брой на служителите, преминали такъв вид обучение, за областите в ЮЦР, е 18 бр.

Справка преминали обучение по програми за управление на проекти и финансов контрол / ИПА 2018

Сигна-тура	Име на курса	Администрация	брой участници
ЕС 5	Финансово управление на програми по ЕСИФ за периода 2014 – 2020	Област Смолян	1
ЕС 6	Верификация на проекти. Сертификация на програми. Нередности	Област Смолян	3
ЕС 12	Прилагане на режима за държавни помощи	Област Хасково	1
ЕС 3	Разработване и оценка на проектни предложения	Община Пловдив	5
ЕС 3	Разработване и оценка на проектни предложения	Община Асеновград	1
ЕС 13	Работа с ИСУН 2020 – мониторинг и финансов контрол	Община Карлово	2
ЕС 6	Верификация на проекти. Сертификация на програми. Нередности	Община Карлово	2
ЕС 7	Одит на средствата от ЕС. Налагане на	Община Карлово	3

	финансови корекции – обосновка, определяне на размера, възстановяване, обжалване и отчитане		
--	---	--	--

По предоставена информация от областните и общински администрации на територията на ЮЦР, през 2018 г. броят на служителите, преминали обучения, организирани от различни институции (програми) е 651 човека. Тук вероятно администрациите отчитат всички видове обучения, преминати от служителите.

Целта за 2020 г. е преизпълнена още през 2016г.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: РАЗВИТИЕ НА ТРАНСГРАНИЧНО И ТРАНСНАЦИОНАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО В ПРИНОС НА ИКОНОМИЧЕСКОТО И СОЦИАЛНОТО РАЗВИТИЕ И СБЛИЖАВАНЕ

П 3.1: Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии

П 3.2: Развитие на междурегионалното и транснационалното сътрудничество за постигане на стратегическите цели на плана

Европейското териториално сътрудничество е инструмент на политиката на сближаване, чиято цел е разрешаването на трансгранични проблеми и съвместното развитие на потенциала на различни територии. Действията в рамките на сътрудничеството се подкрепят от Европейския фонд за регионално развитие чрез три основни компонента: трансгранично сътрудничество, транснационално сътрудничество и междурегионално сътрудничество.

Приоритет 3.1. Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии.

ИНДИКАТОРИ	стойности Южен централен район			Период на събиране на инф.	Източник на информация
	Исходни (2010)	Междинни (2015)	Целеви (2020)		
Стратегическа цел 3 „Развитие на трансгранично и транснационално сътрудничество в принос на икономическото и социалното развитие и сближаване,,					
Приоритет 3.1 „Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии“					

	ИНДИКАТОРИ	стойности Южен централен район			Период на събиране на инф.	Източник на информация
		Исходни (2010)	Междинни (2015)	Целеви (2020)		
1	Реализирани проекти/инициативи по програмите за трансгранично сътрудничество – бр.	70 (2011г.)	80	90	Ежегодно	МРРБ, ОА
2	Брой на интегрирани стратегически планови документи за управление и развитие на граничните територии	n/a	1	2	ежегодно	ИСУН, ОА

За периода 2014-2020 областите от ЮЦР - Хасково, Смолян и Кърджали са целеви територии по Програма за трансгранично сътрудничество Гърция-България 2014-2020, а по Инструмента за предприсъединителна помощ България – Турция 2014-2020г. допустима област е само област Хасково.

Индикатори:

- **Реализирани проекти/инициативи по програмите за трансгранично сътрудничество през 2018 г. – бр.**

Съгласно информация от ГД „Управление на териториалното сътрудничество“ в периода 2017-2019г. по програма за сътрудничество **ИНТЕРРЕГ Гърция-България 2014-2020 за ЮЦР** са в процес на изпълнение 53 проекта, на стойност 115 316 293,20 евро, по области както следва:

- за област Пловдив – 3 бр.
- за област Смолян – 18 бр.
- за област Хасково – 18 бр.
- за област Кърджали – 14 бр.

През 2018г. няма приключили проекти.

По **ИПП България – Турция 2014-2020 г.** за 2018г. партньори от ЮЦР участват в изпълнението на 19 проекта за **област Хасково**, на обща стойност 3 827 898,65 евро.

✓ **Програма за транснационално сътрудничество „Дунав“ 2014-2020 г.**

През 2018 г. в процес на изпълнение с партньори от ЮЦР са два проекта на обща стойност 3 418 722,22 евро., съответно:

- „Интегриран бавен, зелен и здравословен туризъм“, с бенефициент "Агенция за регионално развитие с бизнес център за подпомагане на малки и средни предприятия", с

бюджет 1 837 406,12 евро. *Проектът се реализира по приоритетна ос 2 на програмата. Водещ партньор по проекта е Европейската група за териториално сътрудничество Pons Danubii (Словакия);*

- „Разбираемо изготвяне на стратегически планове за устойчив градски транспорт“, с бенефициент община Димитровград, на стойност 1 581 316,10 евро. *Проектът се реализира по приоритетна ос 3. Водещ партньор е община Велене (Словения).*

✓ **Програма за междурегионално сътрудничество УРБАКТ III**

През 2018г. е изпълнен 1 проект – от Южен централен район Община Смолян участва в проекта CSCD/Smart Cities с Водещ партньор - град Манчестър, Обединено Кралство.

Проект -**SmartImpact Приоритетна ос 1 „Подкрепа за интегрирано устойчиво градско развитие“**, Специфична цел 1 „Подобряване на капацитета на градовете за управление на устойчиви урбанистични политики и практики по интегриран и ангажиращ начин. Целта на проект SmartImpact е да се изработят иновативни управленски инструменти, чрез които общините ще могат да отговорят на специфичните изисквания при ръководенето на „интелигентни градове“. Прекият резултат от тази дейност се изразява в съставянето на Интегрирани планове за действие, които да служат като основа при внедряването на местните политики за „интелигентни градове“. За да бъде това възможно най-ефективно, програма УРБАКТ предвижда съставянето на Местна Урбакт група, в която да бъдат включени както представители на местната администрация, така и други заинтересовани лица (НПО, образователни институции, частен сектор, гражданско общество). Групата ще вземе активно участие при изготвянето на Местния план за действие и ще провежда регулярни срещи.

✓ **Програма за транснационално сътрудничество „Балкани – Средиземно море“ 2014-2020 г.**

През 2017 г. са одобрени 3 проекта с български партньори от ЮЦР, които са:

-Аграрен университет, Факултет по растителна защита и агроекология – Пловдив в проект FOCUS;

- Сдружение "Асоциация Мария Кюри - МСА" в проект INNOVENTER;

- Фондация "Енергийна Агенция - Пловдив" в проект PV-Estia.

✓ **Програма за междурегионално сътрудничество ИНТЕРРЕГ ЕВРОПА 2014-2020 г.**

По втора покана през 2018г. се изпълняват 2 проекта с партньори от Южен централен район (Област Пловдив) на обща стойност 3 693 650 евро, както следва:

- „Укрепване на регионалните иновационни политики за изграждане на устойчиви хранителни вериги“, с бенефициент Университета по хранителни технологии, на стойност 1 560 512 евро. Проектът се реализира по приоритет 1 "Научно-изследователска дейност, технологично развитие и иновации". Водещ партньор по проекта е провинция Флеволанд (Кралство Нидерландия);

- „Последователност и трансфер на бизнес в регионите“, с бенефициент "Агенция за регионално развитие с бизнес център за подпомагане на малки и средни предприятия", на стойност 2 133 138 евро. Проектът се реализира по приоритетна ос 2 "Конкурентоспособност на малките и средните предприятия". Водещ партньор е ИНК-Projektgesellschaft mbH (Германия).

По трета покана от Областна администрация – Пазарджик участва в проект, насочен към въвеждането на иновации в хранително-вкусовата промишленост.

Констатира се задоволителен напредък в изпълнение на поставените цели по този индикатор.

• Брой на интегрираните стратегически документи за управление и развитие на граничните територии – бр.

По информация, предоставена от областните управители и кметовете на общини за 2018 г. общият брой на действащите интегрирани стратегически документи за управление и развитие на граничните територии в Южен централен район е 6 бр. Разпределени по области: Смолян – 3 бр., Хасково – 2 бр. и Кърджали – 1 бр.

Приоритет 3.2. Развитие на междурегионалното и транснационалното сътрудничество за постигане на стратегическите цели на плана.

	ИНДИКАТОРИ	стойности Южен централен район			Период на събиране на инф.	Източник на информация
		Исходни (2010)	Междинни (2015)	Целеви (2020)		
Стратегическа цел 3 „Развитие на трансгранично и транснационално сътрудничество в принос на икономическото и социалното развитие и сближаване,,						
Приоритет 3.2 „Развитие на междурегионалното и транснационалното сътрудничество за постигане на стратегическите цели на плана“						
1	Брой проекти за разширяване на сътрудничеството и насърчаване на икономическия, социалния и културния обмен между регионите на България и Европа.	n/a	10	25	ежегодно	ИСУН, МРРБ

Програмите за **междурегионално сътрудничество** имат за цел да повишат ефективността на политиката на сближаване въз основа на действия, които насърчават обмена на опит между регионите по въпроси като разработването и прилагането на програмите, устойчивото развитие на градовете и анализа на тенденциите, свързани с развитието в рамките на територията на Европейския съюз.

Индикатор:

- **Брой проекти за разширяване на сътрудничеството и насърчаване на икономическия, социалния и културния обмен между регионите на България и Европа**

По данни на Областните администрации за 2018г. са изпълнени проекти за разширяване на сътрудничеството и насърчаване на икономическия, социалния и културния обмен между регионите на България и Европа, както следва:

- За област Кърджали – 2 бр.
- За област Пловдив – 11 бр.
- За Област Смолян – 7 бр.
- За област Хасково – 6 бр.
- За област Пазарджик – 2 бр.

Общо 28 проекта за Южен централен район.

Съгласно информация от ГД „Управление на териториалното сътрудничество“ в периода 2017-2019г. по **програма за сътрудничество ИНТЕРРЕГ Гърция-България**

2014-2020 за ЮЦР са в процес на изпълнение 53 проекта, на стойност 115 316 293,20 евро, по области както следва:

- за област Пловдив – 3 бр.
- за област Смолян – 18 бр.
- за област Хасково – 18 бр.
- за област Кърджали – 14 бр.

През 2018г. няма приключили проекти.

Съгласно справка от ГД „Управление на териториалното сътрудничество“ всички, посочени в справката проекти, индиректно или директно допринасят за изпълнението на този индикатор.

По ИПП България – Турция 2014-2020 г. за 2018г. партньори от ЮЦР участват в изпълнението на 19 проекта за област Хасково, на обща стойност 3 827 898,65 евро.

Може да се обобщи, че с изпълнението на посочените проекти, крайната цел по този индикатор е достигната.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4: БАЛАНСИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ ЧРЕЗ УКРЕПВАНЕ НА ГРАДОВЕТЕ-ЦЕНТРОВЕ, ПОДОБРЯВАНЕ СВЪРЗАНОСТТА В РАЙОНА И КАЧЕСТВОТО НА СРЕДАТА В НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА

П 4.1: Подкрепа за интегрирано и устойчиво градско развитие и подобряване на вътрешнорегионалната

П 4.2: Подобряване на свързаността на района в национален и международен план

П 4.3: Подобряване качеството на живот в селските райони

Приоритет 4.1. Подкрепа за интегрирано и устойчиво градско развитие и подобряване на вътрешнорегионалната свързаност

ИНДИКАТОРИ	стойности Южен централен район			Период на събиране на инф.	Източник на информация
	СПЕЦИФИЧНИ ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ	Исходни (2010)	Междинни (2015)		
Стратегическа цел 4 „Балансирано териториално развитие чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места“					
Приоритет 4.1. „Подкрепа за интегрирано и устойчиво градско развитие и подобряване на вътрешнорегионалната свързаност“					

	ИНДИКАТОРИ	стойности Южен централен район			Период на събиране на инф.	Източник на информация
		Исходни (2010)	Междинни (2015)	Целеви (2020)		
	СПЕЦИФИЧНИ ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ					
1	Население, живеещо на територия с реализирани планове за интегрирано градско развитие - бр.	n/a	n/a	624 312	Ежегодно	МРРБ, НСИ
2	Реализирани проекти за създаване/обновяване на зелени площи в градските райони – бр.	n/a	8	20	Ежегодно	МРРБ, ИСУН, ОА
3	Население с подобрен транспортен достъп (%)	n/a	8%	20%	Ежегодно	МРРБ, ИСУН, ОА
4	Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет, вкл. и широколентова връзка от общото за страната в %	24 (2011г.)	50	100	Ежегодно	НСИ, Евростат

С реализирането на проекти за интегрирано и устойчиво градско развитие се решават предизвикателствата, пред които са изправени градските райони – икономически, екологични, климатични, социални и демографски. Прилагането на интегриран подход е възможност за решаване на трайни проблеми като безработица и бедност.

Индикатори:

• Население, живеещо на територия с реализирани планове за интегрирано градско развитие – бр.

За програмен период 2014-2020г. 15 града в Южен централен район имат действащи интегрирани планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР). Разработването на ИПГВР е осъществено с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Регионално развитие” 2007-2013 г. Градовете които изпълняват ИПГВР са: Пловдив, Кърджали, Хасково, Пазарджик, Смолян, Асеновград, Димитровград, Карлово, Панагюрище, Велинград, Девин, Златоград, Свиленград, Ивайловград и Крумовград.

По данни на НСИ към края на 2018г. населението, живеещо на територия с реализирани планове за интегрирано градско развитие е 763 893 души, което се равнява на 54,16% от населението на ЮЦР.

• Реализирани проекти за създаване/обновяване на зелени площи в градските райони – бр.

Според информация, осигурена от областните управители и кметовете на общините от ЮЦР, през 2018 г. общият брой на успешно реализираните проекти за създаване или

обновяване на зелени площи в градските райони е 35 бр. Те са разпределени по области, както следва:

- Област Смолян – 3 бр.
- Област Хасково – 10 бр.
- Област Пазарджик – 10 бр.
- Област Кърджали – 1 бр.
- Област Пловдив – 11 бр.

По ОПРР 2014-2020г. за 2018г. в са изпълнени 5 проекта за подобряване на градската среда по Приоритетна ос 1 на програмата. Още 5 бр. са в процес на изпълнение.

• Население с подобрен транспортен достъп (%)

На база информацията от областните администрации в Южен централен район, през 2018г. най-голям процент на населението с подобрен транспортен достъп е налице в област Смолян – 28,38%, следвана от област Кърджали с 28 %, област Пазарджик – 23,6 %. В област Пловдив процентите варират за различните общини като най-голям процент декларира община Карлово – 53 % от населението. В област Хасково не са реализирани проекти за подобряване на транспортния достъп.

• Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет, вкл. и широколентова връзка в %

Резултатите от проведено през 2018 г. изследване НСИ за използването на информационно-комуникационни технологии (ИКТ) в домакинствата и от лицата показват, че 72,1 % от домакинствата в България имат достъп до интернет, а 55,2% разполагат с настолен компютър, лаптоп или таблет. 71,5% от домакинствата са с осигурена бърза и надеждна широколентова връзка.

През 2018 г. с най-висок относителен дял на домакинства с достъп до интернет са Югозападният и Южният централен район, съответно със 75,3 и 73,7%. От средната стойност за страната изостават домакинствата от Югоизточния, Северозападния и Северен централен район, където с достъп до интернет са съответно 70,0 %, 65,2 % и 68,5 % от домакинствата.

Достъп на домакинствата до интернет 2012 – 2018г. по райони (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Общо за страната	50,9	53,7	56,7	59,1	63,5	67,3	72,1
По статистически райони							
Северозападен	38,2	42,8	44,9	44,9	58,6	57,8	65,2
Северен централен	47,5	49,6	58,5	58,2	61,5	67,8	68,5
Североизточен	47,9	51,5	56,2	56,5	67,3	68,7	73,9
Югоизточен	49,6	46,5	52,3	58,6	60,9	62,1	70,0
Югозападен	59,3	64,3	63,7	67,8	64,9	70,5	75,3
Южен централен	50,3	52,7	54,8	56,6	64,9	70,4	73,7

Източник: НСИ

Данните по показателя за Южен централен район следват тенденцията характерна за страната на устойчиво нарастване на процента на домакинствата с достъп до интернет. За периода 2012-2015 г. стойностите за ЮЦР са под средните за страната. Едва през 2016 г. стойностите на района по този показател (64,9%) започват да надвишават средното равнище. А през 2017 и 2018г. ЮЦР вече е с водещи позиции наред с ЮЗР.

На областно ниво с най-добри стойности на показателя е област Кърджали с 84,4%, изпреварвайки област Пловдив (74,4%). Област Смолян съгласно данните на НСИ за 2018г. бележи значителен ръст от 16 % със стойности 73,0 % в сравнение с данните от 2017г. с 56,5 %. Под средните стойности за страната и без промяна на данните от 2017г. е община Пазарджик с 67,8 %.

Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет през 2018 година

Статистически райони Области	Домакинства с достъп до интернет	
	2017 Общо (%)	2018 Общо (%)
Общо за страната	67,3	72,1
Южен централен район	70,4	73,7
Пловдив	76,2	74,4
Хасково	66,1	72,3
Пазарджик	67,8	67,8
Смолян	56,5	73,0
Кърджали	67,3	84,4

Източник: НСИ

Данните по този показател за ЮЦР показват значителен напредък в изпълнение на заложената цел за 2020г.

Приоритет 4.2. Подобряване на свързаността на района в национален и международен план

ИНДИКАТОРИ	стойности Южен централен район			Период на събиране на инф.	Източник на информация	
	СПЕЦИФИЧНИ ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ	Изходни (2010)	Междинни (2015)			Целеви (2020)
Стратегическа цел 4 „Балансирано териториално развитие чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места“						
Приоритет 4.2. “Подобряване на свързаността на района в национален и международен план”						
1	Дължина на новоизградени и/или реконструирани автомагистрала и пътища от I клас - км	12 (2012 г.)	40	80	Ежегодно	НСИ, АПИ, ИСУН
2	Дължина на рехабилитирани/реконструирани пътища от II и III клас - км	n/a	60	120	Ежегодно	МРРБ, НСИ, АПИ, ИСУН, ОА

През 2018г. в ЮЦР не са изградени нови автомагистрала и пътища I клас в ЮЦР. По данни на Агенция „Пътна инфраструктура“ за ЮЦР през 2018г. не са рехабилитирани/реконструирани пътища от II и III клас.

Републиканска пътна мрежа според класа на пътя към 31.12.2018г.

Километри

Статистически райони Области	Пътища - общо	Автомагистрала	Първо-класни	Второ-класни	Третокласни пътища и пътни връзки при кръстовища и възли
Общо	19876	757	2925	4022	12172
Северозападен район	3422	7	402	766	2247
Северен централен район	2965	-	462	636	1867
Североизточен район	2683	95	488	467	1633
Югоизточен район	3308	223	600	746	1739
Югозападен район	3423	240	557	623	2003
Южен централен район	4075	192	416	784	2683
Кърджали	649	-	73	81	495
Пазарджик	723	51	59	202	411
Пловдив	1020	50	129	240	601
Смолян	539	-	-	110	429
Хасково	1144	91	155	151	747

Източник: Национален статистически институт

От данните на НСИ към 31.12.2018 г. се вижда, че Южен централен район разполага с най-добре развита републиканска пътна мрежа – **4075 км** или 20,5 % от републиканската пътна мрежа в страната. РПМ в ЮЦР обхваща 192 км автомагистрала, 416 км пътища I клас, 784 км пътища II клас, 2 683 км пътища III клас и връзки при кръстовища и възли. Първокласната пътна мрежа е с нисък относителен дял във всички области и е разположена главно в северната част на района. ЮЦР се обслужва предимно от регионална пътна мрежа от II-ри и III-ти клас. Относителният дял на пътищата в ЮЦР с национално и международно значение (автомагистрала и пътища I клас) е 14,9 %, което е сравнително по-ниска стойност от средната за страната - 18,7 %.

Няма изградени автомагистрала и първокласни пътища в Родопската част на района. Затрудненият транспортен достъп до някои периферни планински и полупланински територии, отдалечени от функциониращата пътна мрежа от висок клас, допринася за изоставането им в социално-икономическото развитие.

През 2018г. продължава изпълнението на 5 бр. проекти за реконструкция на ключови пътни отсечки в района, финансирани по ОПРР 2014-2020г. на стойност 124 254 584,61 мил. лева.

Железопътната инфраструктура в Южен централен район е сравнително добре развита. Общата дължина на изградените и функциониращи ЖП линии на територията на района към 31.12.2018 г. е 782 км, които съставляват 19,4 % от жп мрежата на страната - 4030 км. Това нарежда ЮЦР на второ място сред районите от ниво 2 в страната. По данни на НСИ с най-добре развита ЖП мрежа като дължина е Югозападен район – 864 км, а с най-слаба Североизточен – 484 км.

Област Пловдив е с най-голяма дължина на мрежата – 324 км. Следват областите Хасково - 206 км, Пазарджик - 185 км и Кърджали - 67 км. В страната единствено в област Смолян няма изградена ЖП мрежа.

По отношение на транспортната осигуреност и свързаност в ЮЦР продължава да се наблюдават големи вътрешнорегионални различия. Област Пловдив е с една от най-високата гъстота на жп мрежата в страната, докато област Кърджали е с една от най-ниските. Област Смолян изцяло няма достъп до жп транспорт. Област Пловдив е с невисока гъстота на пътната мрежа, но има по-висок процент на пътната настилка в добро състояние. Областите Пазарджик и Смолян също се характеризират с по-висок процент спрямо средния за страната на пътната настилка в добро състояние. Областите Кърджали

и Хасково имат гъстота на пътната мрежа над средното за страната, но състоянието ѝ е лошо.

Приоритет 4.3. Подобряване качеството на живот в селските райони

	ИНДИКАТОРИ	стойности Южен централен район			Период на събиране на инф.	Източник на информация
		Исходни (2010)	Междинни (2015)	Целеви (2020)		
Стратегическа цел 4 „Балансирано териториално развитие чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места“						
Приоритет 4.3 “Подобряване качеството на живот в селските райони”						
1	Реализирани проекти за подобряване качеството на средата и живота в селските райони - бр.	n/a	42	100	Ежегодно	МЗХГ, ОА

Индикатор:

• Реализирани проекти за подобряване качеството на средата и живота в селските райони – бр.

По информация на Управляващия орган на Програма за развитие на селските райони 2014-2020г. през 2018г. по подмярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ от мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“ в Южен централен район през 2018 г. е приключило изпълнението на **629** проекта за подобряване качеството на средата и живота в селските райони. Най-много са реализираните проекти на територията на област Пловдив - 205 бр., следвана от област Хасково са реализирани 166 проекта. В област Пазарджик съответно 120, област Кърджали 61 бр. , а в област Смолян - 39 бр.

По информация на Управляващия орган на Програма за развитие на селските райони 2014-2020г. през 2018г. по подмярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ от мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“ **са сключени 1389 договора за финансиране на общински проекти** в ЮЦР на обща стойност 554 147 411,62 лв.

Следователно индикаторът е изпълнен.

III. ДЕЙСТВИЯ, ПРЕДПРИЕТИ ОТ РЕГИОНАЛНИЯ СЪВЕТ ЗА РАЗВИТИЕ В ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН С ЦЕЛ ОСИГУРЯВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТ И ЕФИКАСНОСТ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

Съгласно Закона за регионалното развитие и Правилника за неговото прилагане /чл. 84, ал.1/, Регионалният съвет за развитие (РСР) на Южен централен район (ЮЦР) е органът за наблюдение на Регионалния план за развитие на района. Съгласно Закона за регионалното развитие (чл. 19, ал.1, т. 3). РСР обсъжда и одобрява Годишния доклад за наблюдението на изпълнението на РПР. Докладът включва информация относно действията, предприети от РСР на ЮЦР с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на РПР. Тези действия са регламентирани в чл. 87, т. 3 от ППЗРР и обхващат:

- а) мерките за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни;
- б) преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на Регионалния план за развитие през съответната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми;
- в) мерките за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на регионалния план за развитие;
- г) мерките за постигане на необходимото съответствие на регионалния план за развитие със секторните политики, планове и програми;
- д) мерките за прилагане принципа на партньорство;
- е) резултатите от извършени тематични оценки или оценки за специфични случаи към края на съответната година.

В изпълнение на чл. 49, т. 16 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие, Регионалният съвет за развитие на Южен централен район е приел Годишна индикативна програма за дейността си през 2018г.

Отчет за работата на Регионалния съвет за развитие и Регионалния координационен комитет в Южен централен район през 2018 г.

През 2018 г. са организирани и проведени *четири заседания* на Регионалния съвет за развитие (РСР) на Южен централен район и *две заседания* на Регионалния координационен комитет (РКК) под председателството на областните управители на област Пазарджик и област Хасково.

В заседанията на РСР на ЮЦР взеха участие представители на министерства, областните управители на областите Пловдив, Смолян, Кърджали, Пазарджик и Хасково, представители на общините от областите в ЮЦР, представители на организации на работодателите и на работниците и служителите на национално равнище, представители на висшите учебни заведения, професионални гимназии, научно-изследователски институции в района, които се включиха в дискусиите и представиха свои становища по обсъжданите проблеми. През 2018 г. в заседанията продължиха активно да участват представители на неправителствения сектор, с което се повиши експертния капацитет на РСР и информираността при вземане на решения.

Към 31.12.2018 г. Регионалният съвет за развитие в ЮЦР се състои от 41 членове, определени в изпълнение на изискванията на чл.18, ал. 4 и 5 от ЗРР.

На 29 март 2018 г. е проведено заседание на Регионалният съвет за развитие на Южен централен район в гр. Пазарджик, на което са разгледани следните въпроси и теми:

- Представяне и обсъждане на определените три варианта за нов териториален обхват на районите от ниво 2 (NUTS 2) в Република България.

- Представяне и обсъждане на разработка „Картиране на системата от стратегически документи за регионално развитие и предложение за нови подходи в националната политика за регионално развитие“;

- Осигуряване на средства в бюджетите на Областните администрации за почистване на речните корита извън урбанизираните територии

- Обсъждане възможността за осигуряването на целеви средства в бюджета на Областна администрация Пловдив за изграждане на система за оповестяване, включваща срутището, намиращо се на 600м. от стената на яз. Кричим (посока Девин), короната на язовирната стена на яз. Кричим, поречието на р. Вьча до гр. Кричим, включително град Кричим и другите населени места в поречието на река Вьча под гр. Кричим до вливането ѝ в река Марица.“

На 28 юни 2018г. е проведено заседание на Регионалният съвет за развитие на Южен централен район /съвместно с РКК/ в гр. Пазарджик, на което са разгледани следните въпроси и теми:

- Представяне, обсъждане и одобряване на Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Южен централен район (2014-2020 г.) за 2017 г.
- Избор на заместник-председател на РСР на ЮЦР за периода 01.07.2018г. - 31.12.2018г., под председателството на Областния управител на Област Хасково.
- Представяне на новите правила за защита на личните данни в сила от 25.05.2018г.
- Приложение на блокчейн (Blockchain) технологиите в туризма.
- Представяне на напредъка на проект INSiGHTS - Интегрирани стратегии за бавен, зелен и здравословен туризъм по Програма за транснационално сътрудничество "Дунав 2014-2020"
- Представяне на информация за изпълнението на операциите по оперативните програми, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) за периода 2014-2020 г.
- Подкрепа за отпускане на финансови средства за изграждане на Околовръстен път на гр. Септември, Област Пазарджик.
- Подкрепа за изграждане на транспортна връзка между с. Фотиново в община Батак, област Пазарджик и с.Селча в община Девин, област Смолян.

На 03 октомври 2018 г. е проведено заседание на Регионалния съвет за развитие на Южен централен район в гр. Хасково, на което са разгледани следните въпроси и теми:

- Представяне и обсъждане на актуални въпроси, касаещи пътната инфраструктура на област Хасково (Път III-5509 „Свиленград – Щит – Маточина“; Път III-807 „Върбица – Скобелево“; Път III-559 „Тополовград – Светлина“)
- Представяне и обсъждане на проблем с организацията на движението на товарните автомобили по трасето към ГКПП „Капитан Андреево“.
- Докладване за напредъка по взети решения на Регионалния съвет за развитие на Южен централен район.
- Представяне на проект за „Международно Висше Училище по Информатика и Електронно Лидерство „Махатма Ганди“ в гр. Пловдив – частно висше училище по чл. 14 от Закона за висшето образование, и приемане на решение за подкрепа на неговото създаване.

- Дискусия с представители на Световна банка и на Министерство на регионалното развитие и благоустройството относно предвиждани промени в изпълнението на политиката за регионално развитие в страната.

На 17 декември 2018 г. е проведено заседание на Регионалния съвет за развитие на Южен централен район /съвместно с РКК/ в гр. Хасково, на което са разгледани следните въпроси и теми:

- Представяне на постигнатото от Агенция за регионално развитие с Бизнес център за подпомагане на малки и средни предприятия - Пловдив по проекти INSiGHTS и STOB regions.
- Обсъждане и приемане на проект на Годишна индикативна програма за дейността на Регионалния съвет за развитие на Южен централен район през 2019 г.
- Избор на заместник-председател на РСР на ЮЦР за периода 01.01.2019г. - 30.06.2019г., под председателството на Областния управител на Област Пловдив.
- „Представяне и обсъждане на Междинната оценка на изпълнението на Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.“
- Определяне на Родопите като една по-особена територия, върху която да се акцентира за бъдещото развитие
- Предложение за по- ефективно взаимодействие при използване на потенциала на по-слабо развитите региони на Република България.
- Представяне на информация за напредъка по изпълнението на операциите по оперативните програми, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) за периода 2014-2020 г. Предстоящи за обявяване процедури през 2019г.

През 2018г. са организирани и проведени две заседания на Регионалния координационен комитет към РСР на Южен централен район, на които е представена е информация за хода на операциите по оперативните програми, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) за периода 2014-2020 г.

При подготовката и провеждането на посочените заседания са изпратени уведомителни писма до всички членове на РСР и РКК на ЮЦР; подготвени са

материалите по предварителните дневни редове; осъществена е комуникация и взаимодействие с членовете на Съвета и Комитета преди и след заседанията и са изготвени протоколи от проведените заседания. Във връзка с взетите решение на РСР на ЮЦР са изпратени писма до съответните компетентни органи.

Изнесената информация от Управляващите органи на Оперативните програми даде възможност за анализ на напредъка в развитието на ЮЦР.

На заседанията на РСР на ЮЦР през 2018 г. бяха обсъдени и други въпроси и проблеми, свързани с перспективите за развитие на района и взети решения по тях. Във връзка с взетите решение на РСР на ЮЦР бяха изпратени писма до съответните компетентни органи. Бяха изготвени протоколи от проведените заседания, които са публикувани на интернет сайта на МРРБ.

Посещаемостта на заседанията продължава да бъде много висока и показва голяма отговорност и активност на членовете на РСР и РКК на ЮЦР. Областните управители участват много активно в заседанията и проявяват съпричастност към работата на Съвета. В заседанията на РСР на ЮЦР активно участие взеха и представителите на общините и социално-икономическите партньори.

В зависимост от разглежданите въпроси, на заседанията са канени, освен членовете на РСР и РКК, и кметове на общини от ЮЦР, които не са членове на РСР, висши учебни заведения, НПО, както и физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към регионалното развитие.

3.1 Мерки за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни.

При изготвяне на Годишния доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Южен централен район са използвани актуални официални статистически данни, предоставени от Националния статистически институт, данни от Евростат, ИСУН 2020, като при отчитане на част от заложените индикатори е използвана информация, предоставена от Изпълнителната агенция по околната среда, Агенцията за устойчиво енергийно развитие, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Агенция „Пътна инфраструктура“ и Института по публична администрация.

Областните администрации от ЮЦР предоставиха обобщена информация относно изпълнени значими общински проекти (и такива в процес на изпълнение) през 2018 г.,

които не са финансирани от европейски фондове, и актуални данни по индикатори за наблюдение на постигнатия напредък по изпълнение на РПР на ЮЦР през 2018 г. Получената информация от цитираните източници е синтезирана, анализирана и подробно представена в настоящия доклад.

От месец август 2017г. функциите на Секретариат на РСР на ЮЦР се изпълняват от отдел „Южен централен район“ на Главна дирекция "Стратегическо планиране и програми за регионално развитие" в МРРБ, която е Управляващ орган на ОП "Региони в растеж" 2014-2020г.

Секретариатът на РСР на ЮЦР осъществява координация и взаимодействие с централните и териториалните структури на изпълнителната власт за изпълнение на Регионалния план за развитие. През 2018г. продължи добрата координация и сътрудничество между РСР на ЮЦР и управляващите органи на оперативните програми, както и РСР на други райони от ниво 2, областните съвети за развитие и Секретариата на Съвета.

На проведените две заседания на Регионалния координационен комитет /РКК/ към РСР на ЮЦР са представени активни и предстоящи схеми по оперативните програми, съфинансирани от ЕСИФ за периода 2014-2020 г.

Съгласно Вътрешните правила за работа на РКК, Комитетът обсъжда резултатите от изпълнението на операциите и изготвя обобщени справки, подпомагащи оценката на въздействието на оперативните програми, съфинансирани от фондовете на ЕС върху развитието на района. Обсъждането на информация свързана с изпълнението на операциите е от важно значение за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮЦР, тъй като това са основните финансови източници за постигане на целите и приоритетите на Плана. Анализът на тази информация дава възможност да се идентифицират силни и слаби страни на района, да се формулират заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

Председателят на РСР на ЮЦР предоставя на членовете на Съвета и друга допълнителна информация, свързана с изпълнението и напредъка по Оперативните програми за периода 2014-2020 г. Все още не добре е решен проблемът с предоставянето на информация и материали до Секретариата на РСР на ЮЦР относно заседанията на Комитетите за наблюдение на оперативните програми (ОП). Липсва обратната връзка от членовете на РКК (по конкретно от представителите на РСР в Комитетите за наблюдение, съгласно чл. 19, ал. 3, т. 1 от ЗРР), относно приетите решения на заседанията на КН на ОП.

Не се обсъждат предварително позициите на представителите на РСР, които да защитават в Комитетите за наблюдение.

3.2. Преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на Регионалния план за развитие на ЮЦР през 2018 г., както и мерките за преодоляване на тези проблеми.

При изготвянето на Годишния доклад за наблюдение изпълнението на РПР на ЮЦР 2014-2020 г са установени проблеми, свързани с осигуряването на актуална информация на регионално и общинско ниво и данни по определени в плана индикатори.

Основните проблеми, свързани с наблюдението изпълнението на приоритетите на плана са:

- Липса на данни за част от наблюдаваните индикатори или наличие на информация единствено на национално ниво.
- Част от наблюдаваните индикатори не съвпадат по наименование или по мерна единица с индикаторите, наблюдавани от Националния статистически институт и/или от други официални източници на информация на централно, регионално и местно ниво.
- Наличните данни за част от индикаторите на регионално ниво не съвпадат като периодика с данните на областно ниво, което не позволява пълноценен анализ на тенденциите във вътрешнорегионалните различия.

От страна на Секретариата са предприети мерки за осигуряване на налична информация и данни за някои индикатори от официалните източници на информация на национално ниво. Изготвени са писма, с които чрез Председателя на РСР е изискана информация от различни институции, провеждащи политики в съответните сектори – ИАОС, АУЕР, УО на ОП и ПРСР, и др. С помощта на областните управители от района е събрана и обобщена информация от общините по голяма част от индикаторите в Плана, както и данни за изпълнението на проекти с източник на финансиране, различен от оперативните програми. Всички получени данни са анализирани и включени в Годишния доклад за наблюдение изпълнението на РПР на ЮЦР за 2018 г.

3.3. Мерки за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на Регионалния план за развитие на Южен централен район

С цел осигуряване на публичност и прозрачност при работата на РСР и РКК на ЮЦР преди всяко заседание се подготвя съобщение до медиите за предстоящото заседание, което се изпраща от пресцентър на Областния управител, председателстващ РСР. След провеждане на заседанието се подготвя и разпространява подробна информация за взети решения до всички заинтересовани страни чрез Председателя на РСР.

На заседанията на РСР на ЮЦР присъстват широк кръг от заинтересовани страни, което позволява обмяната на идеи и дава легитимност на взетите решения по въпроси, касаещи района. Журналисти и представители на медии отразяват заседанията на Съвета.

Съгласно чл. 55, ал. 1 от ППЗРР, приетите на заседанията решения се довеждат до знанието на гражданите и заинтересованите страни, чрез средствата за масово осведомяване, с цел осигуряване на публичност и прозрачност на обсъдените теми. Със съдействието на Секретариата, областните управители и общините от района информацията стига до широката общественост и по този начин се гарантира прозрачност на работата на Регионалния съвет за развитие. Изготвените протоколи от заседанията се публикуват на страницата на МРРБ, заедно с материалите, които са се обсъждали на заседанието. В сайта на МРРБ редовно се публикуват документи и проекти на документи, касаещи работата на РСР на ЮЦР.

3.4. Мерки за постигане на необходимото съответствие на Регионалния план за развитие със секторните политики, планове и програми

РПР на ЮЦР 2014-2020 г. е разработен в съответствие с предвижданията на основните европейски и национални документи за стратегическо планиране (Стратегия Европа 2020 на ЕС, Национална програма за развитие: България 2020, Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г. Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025 г., и др.), както и с целите и приоритетите, заложи в структуриращите секторни стратегии, програми и планове.

Съгласно ППЗРР, в състава на РКК към РСР на ЮЦР освен представителите на ОП, са включени и представители на УО на ПРСР, на ПМДР и Централното координационно звено. На заседанията на РСР на ЮЦР, проведени през 2018 г., бяха представени приоритетните мерки и проекти в секторите: транспорт, бизнес и туризъм.

3.5. Предприети мерки за прилагане принципа на партньорство

Предвид изключителната важност на прилагането на принципа на партньорство за успешното реализиране на РПП на ЮЦР 2014-2020 г. бяха организирани дискусии и бе използван експертният потенциал на всички заинтересовани страни, участващи в провеждането на политиката за регионално развитие. На заседанието на РСР през месец октомври в гр.Хасково бе проведена важна дискусия с представители на Световната банка за бъдещата регионална политика и повишаване ролята на регионалните съвети за развитие при определянето на приоритетните инвестиции и мерки за териториално развитие.

Неправителствените организации участват много активно в заседанията на РСР на ЮЦР и се явяват много полезен коректив по отношение на изпълнението на регионалната политика в Южен централен район.

С проведените съвместни заседания на РСР и РКК е подобрена координацията между областите, общините, министерствата и социално-икономическите партньори за ефективно и ефикасно провеждане на държавната политика на територията на района, посредством добро планиране, изпълнение, наблюдение и оценка на стратегическите и планови документи на национално, регионално и местно ниво.

В процеса на наблюдение на изпълнението на РПП на ЮЦР, РСР осигурява участието на всички свои членове, участници и партньори, които са:

- представители на органите на централната и местната власт – министерства, областни администрации, общински администрации и общински съвети;
- представители на работодателски и синдикални организации – БТПП, БСК, АИКБ, КРИБ, ССИ, КТ „Подкрепа“, КНСБ;
- представители на неправителствени и граждански организации ;
- представители на Националното сдружение на общините в Р България;
- представители на университетите в района.

3.6. Постигнати резултати от извършени тематични оценки или оценки за специфични случаи към края на 2018 г.

Не са извършвани такива оценки през 2018 г.

През 2018г. е извършена междинна оценка на изпълнението на Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г, която бе представена на заседанието на РСР на ЮЦР на 17.12.2018г в гр. Хасково.

Относно преодоляването на междурегионалните различия, междинната оценка сочи, че към средата на периода на действие на стратегията само в ЮЦР и ЮИР се наблюдава ограничен напредък. В ЮЗР и СЗР не се наблюдава напредък, напредъкът в СЦР и СИР е силно ограничен.

За периода няколко от областите в различните райони регистрират значително нарастване на заетостта – Плевен в СЗР, Велико Търново и Разград в СЦР, Добрич и Шумен в СИР, Ямбол в ЮИР, Кърджали, Пловдив и Смолян в ЮЦР. През 2017 почти всички области успяват да постигнат заетост по-висока от стойностите през 2008. Изключение правят областите Враца, Ловеч и Монтана в СЗР, Габрово в СЦР, Варна в СИР, Сливен в ЮИР и Благоевград в ЮЗР.

Въпреки общата положителна тенденция във всички райони след 2013 г., междурегионалните различия по отношение на безработицата се задълбочават. Разликата между най-високия и най-ниския коефициент на безработица на регионално ниво през 2017 г. е 8,1 пункта, или по-голяма от тази, регистрирана през 2010 г. (6,3 пункта).

На областно ниво най-неблагоприятно е изменението (2008 – 2017) в областите Видин, Враца, Плевен и Ловеч в СЗР и в Бургас в ЮИР. Най-високи изменения на безработицата в положителна посока се наблюдават във Велико Търново и Разград в СЦР, Добрич в СИР и Кюстендил в ЮЗР.

За периода 2008 – 2017 г. не се наблюдава съществена промяна в наличните междурегионални различия в нивата на заплащане. Средната брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение остава най-ниска в СЗР, СЦР и ЮЦР. За наблюдавания десетгодишен период промени в негативен план се наблюдават в СЗР (спад от 84% на 79% от средното за страната), СИР (от 91% на 88% от средното за страната) и ЮИР (92% на 87% от средното за страната).

За периода 2010 – 2017 г. най-висок темп на нарастване на заплащането се наблюдава в областите Разград (60%), Търговище (59%) и Пловдив (53%), следвани от група области с нарастване между 45 – 48% - София (столица), Кърджали, Велико Търново, Русе, Ловеч, София. Най-малко е нарастването в област Враца (29%).

Обобщението на анализа на показателите за изпълнението на стратегическите цели на НСРР показва, че:

→ ЮЗР е единствения район от ниво 2, в който не се наблюдава намаление на населението. Това се дължи на нарастването на населението на област София (столица). Прогнозите на НСИ потвърждават устойчивостта на тенденцията – към 2020 г., населението на ЮЗР ще бъде 2 095 248 души или с 0,9% по-малко от 2016 г.

→ СЗР е районът с най-силно изразени негативни демографски процеси, намаляването на населението има устойчива тенденция – в периода 2008-2016 г. намалението е с 16%. Към края на 2016 г. населението на СЗР е 769 623 души и е под долната граница за обособяване на район от ниво 2 според Регламент (ЕО) № 1059/2003 г. Според прогнозите на НСИ към 2020 г. се очаква населението на СЗР да бъде 724 135 души, а през 2030 г. – да намалее до 616 757 души или с 18.86% по-малко от 2016 г.

→ Към 2020 г. СЦР няма да отговаря на изискванията на Регламент (ЕО) № 1059/2003 г., а през 2030 г. се очаква населението на СЦР да намалее до 691 705 души

→ Устойчива тенденция за намаляване на населението има в промените в демографския профил на ЮИР, ЮЦР и СИР. Според прогнозите до 2030 г. броят на тяхното население ще съответства на изискванията за обособяване на район от ниво 2 според Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.

→ Три от областите в СЦР – Габрово, Разград и Силистра, три от областите в СЗР – Видин, Ловеч и Монтана, област Търговище в СИР, област Смолян в ЮЦР, област Ямбол в ЮИР и две от областите в ЮЗР – Кюстендил и Перник, не отговарят на изискванията на Регламент (ЕО) № 1059/2003 г., според които населението в административните единици от ниво 3, следва да бъде най-малко 150 000 души.

→ В периода 2009-2016 г. продължава да е валидна устойчива тенденция за намаляване на приноса на СЗР в общия БВП. Намалението се забавя частично в СЦР и по-осезаемо в СИР и ЮЦР. През 2016 г. ЮИР достига нива на принос в националния БВП, по-добри от годините непосредствено преди кризата (2006). ЮЗР продължава да произвежда почти половината от БВП на страната.

→ За периода 2010-2016 г. се наблюдава силно ограничен напредък в преодоляването на междурегионалните различия в страната. Не се наблюдава положителна тенденция за нито един от разглежданите ключови индикатори. Различията по отношение на безработицата спрямо 2010 г. нарастват. Различията по отношение на БВП на глава от населението, размера на средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение и заетостта остават сходни.

→ Сред шестте района от ниво 2, на двата полюса на развитието са ЮЗР – на първо място по всички показатели, и СЗР – на последно.

→ **ЮЦР се нарежда след ЮЗР с положителни резултати и тенденции по отношение на безработица, заетост, дял на разходите за наука и иновации, икономическа активност на населението над 15 години. Усилията следва да бъдат насочени към преодоляване на негативните тенденции по отношение на БВП. Като потенциал могат да бъдат разглеждани възможностите за повишаване на заетостта сред хората между 55 и 64 години, както и повишаването на броя на завършилите висше образование (30-34 години).**

→ През 2016 г. ЮИР бележи съществено нарастване на приноса в националния БВП, което, въпреки и на голямо разстояние, го нарежда на второ място след ЮЗР. Положителни резултати са постигнати по отношение на заетостта между 20 и 64 години, в нивата на безработица и икономическа активност на населението над 15 години. Като силно негативни могат да бъдат определени резултатите по отношение на доходите и на разходите за наука и иновации. Като потенциал могат да бъдат разглеждани възможностите за повишаването на броя на завършилите висше образование (30-34 години).

→ Тенденциите в развитието на СЦР и СИР могат да бъдат определени като сходни. Положителни тенденции в СЦР се наблюдават по отношение на доходите, заетостта между 20 и 64 години и броя на завършилите висше образование (30-34 години), както и по отношение на нивото на безработица и заетостта между 55 и 64 години. Негативни са постигнатите резултати по отношение на приноса на района в националния БВП, икономическата активност на населението и разходите за наука и иновации (на предпоследно място сред шестте района). Положителните резултати в СИР се наблюдават по отношение на икономическата активност на населението и разходите за наука и иновации, както и за приноса в националния БВП (на трето място), доходите и дела на завършилите висше образование (30-34 години). Следва да бъдат положени усилия за намаляване на безработицата (на предпоследно място) и да бъде използван потенциала от повишаване заетостта на хората между 55 и 64 години.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ НАБЛЮДЕНИЕТО

Наблюдението на изпълнението на Регионалния план за развитие на Южен централен район 2014 - 2020 г. за 2018г. и постигането на неговите стратегически цели и приоритети е осъществено чрез анализ и оценка на стойностите на ключовите национални макроикономически индикатори, специфичните индикатори за резултат и индикаторите по целите на Стратегия „Европа 2020“. Поради ограничена информация на регионално ниво, не е извършен анализ на глобалните екологични индикатори.

В Годишния доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Южен централен район 2014-2020 за 2018 г. са анализирани настъпилите промени в социалното и икономическото развитие на ЮЦР и областите на територията на района. Анализирани са междурегионалните и вътрешнорегионалните различия, като са посочени областите с високи отклонения от средните стойности на разглежданите показатели.

Направена е оценка на постигнатия напредък по изпълнение на целите и приоритетите на РПР на ЮЦР 2014-2020 г. като са използвани специфични индикатори за резултат и актуални данни на НСИ, Евростат, информация от областните администрации и общините в ЮЦР, ИСУН 2020, УО на ОП, МРРБ, ИАОС, АУЕР, сайтове на министерства, агенции и др.

След анализирането на големия обем данни по заложените индикатори в РПР могат да се формулират конкретни заключения относно тенденциите в развитието на Южен централен район през 2018г.

Общи изводи от наблюдението

- Общото социално и икономическо развитие на ЮЦР през 2018 г. продължава да се подобрява. Налице са положителни тенденции по основните макроикономически показатели. Продължава обаче да се наблюдава ограничен напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия в ЮЦР. При повече от анализираните социално-икономически индикатори област Пловдив се откроява със стойности значително над средните за района, докато останалите области са с близки показатели.

- Благоприятна структура на регионалната икономика. През 2017г. най-висок дял в брутната добавена стойност на икономиката в ЮЦР има сектора на услугите – малко над 55%. Сектор “Индустрия“ произвежда почти 37,49% от БДС в района, което е значително по-високо от средното за страната (28,44%). Делът на аграрния сектор е 6,84% и също е доста по-висок от средния за страната (4,7%), а в абсолютна стойност (в млн.лв.) е най-голям в сравнение с всички останали райони.
- ЮЦР изостава по показателя БВП на глава от населението, включително спрямо средната стойност за ЕС-28, което е знак както за ограничена кохезия между регионите, така и за неблагоприятни характеристики на факторите за производство и растеж.
- Демографските процеси продължават да се влошават. Задълбочава се и дисбалансът в териториалното разпределение на населението. Продължава процесът на намаляване и застаряване на населението. Промените в демографския профил на ЮЦР показват устойчива тенденция на намаляване на населението – в периода 2010-2018 г. броят на населението е намалял с 103 262 души, което представлява спад с 6,82%.
- Налице са положителни тенденции в развитието на МСП в района. Общите приходи от дейността на МСП нарастват устойчиво през последните три години.
- През 2017 г. преките чуждестранни инвестиции /ПЧИ/ в ЮЦР възлизат на **2 842 624,3** хил. евро, което представлява 11,6 % от тези за страната. Отчетено е повишаване спрямо 2016 г. с **10,66%**. На национално ниво се наблюдава по-слаб ръст на ПЧИ за 2017г. Размерът на приходите от дейността на МСП в област Пловдив обаче е най-голям – 2/3 от общите приходи за района. През 2017г. ПЧИ намаляват само в област Смолян.
- Освен бума в развитието на индустриалното производство в района, туризмът в ЮЦР продължава да играе все по-важна роля за развитието на икономиката и повишаването на заетостта в района, видно от увеличаващите се приходи от нощувки.
- Инфраструктурното развитие на района изостава по отношение на дела население, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води и изграденост/състояние на ВиК инфраструктурата. (дял на населението, обслужвано от СПСОВ – 55,2 % при средно 63,3 % за страната);
- Увеличава се замърсяването на въздуха с фини прахови частици в градовете;

- По оперативните програми, съфинансирани от ЕСИФ, в процес на изпълнение в ЮЦР са 2 335 проекта на стойност над 3 млрд. лв.
- Оценката на изпълнението на РПР на ЮЦР 2014-2020 г. показва, че през 2018г. се наблюдава значителен напредък по реализацията на стратегическите цели и приоритети на Плана.
- Съществува висок риск от непостигане на целевите стойности за 2020г. на голяма част от индикаторите по целите на Стратегия „Европа 2020“.
- Не се постига балансирано териториално развитие. Междурегионалните и вътрешно регионалните различия се задълбочават.
- Налице е положително икономическо развитие, но не и устойчиво развитие.

Предложения за подобряване на резултатите от наблюдението на Регионалния план за развитие на Южен централен район (2014–2020г.)

- Осигуряване на навременна, адекватна и точна информация за отчитане на системата от индикатори – своевременно предоставяне на информация от съответните институции, поддържащи актуална база данни за отчитане на плановете показатели.
- Предоставяне на пълна и унифицирана информация от общинските и областните администрации по индикаторите за наблюдение с оглед осигуряване на съпоставимост на данните и по-добра възможност за тяхното обобщаване;
- Инициране и изготвяне на тематични оценки относно специфичните особености в развитието на ЮЦР;
- Подобряване на координационния механизъм и активността на РСР при териториалното планиране на интервенциите по оперативните програми;
- Разширяване на междурегионалното сътрудничество и взаимодействието с гражданското общество с цел ефективен обмен на информация и добри практики при управление на регионалното развитие;
- Повишаване на капацитета на РСР за ефективно изпълнение на делегираните му функции.